

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

בחוקותי-ט"ג בעומר

זהר המבאר
הקתר והקבד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרו טללי ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישראל

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

בחקותי - ט"ג בעומר

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

בְּשֵׁם רַבְּנוּ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל: מֵאֲמָר חו"ל (שבת קג): מֵת בְּעָרֵב
שֶׁבֶת סִימָן יָפָה לוֹ, וְלִכְאוּרָה אֵיזָה נִפְקָא מִנָּה יֵשׁ לְאָדָם בְּסִימָן
זֶה, וְכִי בְּיָדוֹ הַדְּבָר, אֲכֹוּ הַפְּנִינָה לְזֶה אֲשֶׁר כְּשִׁמְשִׁמֶשׁ וּבֹא עָרֵב שֶׁבֶת
מִסְלַק הוּא אֶת עֲצָמוֹ מִהֲנָאוֹת עוֹלָם הָיָה וְעַנְיָי הַגְּשָׁמִיּוֹת פְּאֵלוֹ מֵת,
פְּדִי שִׁיזְקָה עַל יְדֵי זֶה לִקְבֹּל וּלְהַרְגִישׁ הָאֶרֶת שֶׁבֶת, וְהִנְהִיגָה זוֹ סִימָן יָפָה
לוֹ. וְאָמַר: שִׁמְעֵתִי מֵאִישׁ אֶמֶת כִּי תֹאֵר פְּנֵיו שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל
בְּקִבְלַת שֶׁבֶת הָיָה קֶשֶׁל גּוֹסֵס, וּבִשְׁעַת גְּסִיטָתוֹ הָיָה לוֹ אוֹתוֹ תֹאֵר שֶׁל
קִבְלַת שֶׁבֶת (הר"ג מלכוֹבִיץ זיע"א)

אוצר פניני החסידות

- א **בית אהרן** | ב"ג' בעמר צירוף לקשר עצמו לתורה ולצדיקים שעל ידיהם יתקשר בהשם יתברך
- א **כבוד מלכים** | עדות על גילת פעל האור החיים ויביא למירוץ ביום ההלולא וגלגל השתקקותו ושקמתו
- א **מאמרי א'למו"ר ה'נרן** | השמחה בהלולא דרבי שמעון בר יוחאי כי אחר הסתלקותו משפיעה נשמתו על נשמות ישראל בלא התלבשות בגוף
- ב **קדושת לוי** | הפסוק ויקרא לו יעקב גלעז רומן על ל"ג בעמר שמתחיל בו הארת קבלת התורה
- ב **בני יששכר** | ב"ג' בעמר מתחיל להתנוצץ אור התורה
- ג **לקוטי הלכות** | ביום זה באים נפשות רבות אל תקומם מכחו של רשב"י
- ג **בת עין** | ל"ג בעמר מרמז על בחינת האבות, לכסף אל השם יתברך בלי שום פגנה להאצת עצמו
- ג **אמרי קדש** | על ידי אמנוה ברשב"י אפשר לפעל ישועות כיום
- ד **עטרת ישועה** | ב"ג' בעמר הזמן להמשיך פרנסה
- ד **לב שמחה** | יום זה מסגל ליראת שמים בכחו של רשב"י
- ה **בית יעקב** | השעם שגדרך גלל ל"ג בעמר חל בשבוע שקורין בחקתי
- ה **תורת אמת** | טעם קריאת פרשת בחקתי קדם תג השבועות - בקריאת התוכחה כל אחד מקבל על עצמו להיטיב מעשיו וזוכים להתקדש בשלמות במתן תורה
- ה **שפתו ראם** | על האדם לנהג בגנוגי חסידות ולא ישגוה על פתו הנצר שאין זה לפי מדרגתו
- ו **נחל יצחק** | על האדם לקיים התורה והמצוות באמונה ובתמימות על אף שאינו מבין הטעם
- ו **מחשף הלבן** | בני ישראל מעלים אפילו מן המלאכים
- ז **לקוטי תורה** | מאמר חז"ל 'אין אם אלא לשון תהנוים'
- ז **פתוחי חורם** | הקדוש ברוך הוא מקדש ומטהר את גופם של ישראל
- ט **חקי חיים** | מגדל אהבת השם יתברך לישראל כביכול מתפנה מעסקיו להיטיב לישראל
- ט **משנת הרמ"ל** | כאשר מתעסק האדם בעניני העולם הזה ובצרכי פרנסתו יבקש מהשם יתברך שיצטרפו שלא ישל
- י **לקוטי שיחות** | בקשת הקב"ה מבני ישראל לקיים המצוות נותנת פח והבטחה לקיים זאת
- יב **דגל מתנה אפרים** | והגן שאינו בא לקלל כעס: כול לאכל לשבע
- יב **באר מים חיים** | גם כאשר חלילה גזר חלי או פה מזה אין הקדוש ברוך הוא מביאה פתאום בבת אחת אלא באופן שייכלו לעמוד בה
- יג **קדשי יתקאל** | לעולם אין קדשת ישראל נקרתת אלא צומחת ומכבצת מבניהם
- יד **אמרי יוסף** | גלגל מצב של פעם יזכר הקב"ה מהאבות | באור נאה בלשון הפתוב מהחזון מלובליו זע"א
- יד **מחשף הלבן** | הקב"ה יגאל את ישראל בשביל השכינה
- טו **אהל ישכר** | טעם סמיכות פרשת ערכיו לתוכחה
- טו **מחשף הלבן** | אין ערך ואין קצבה לערך נשמות ישראל
- טז **עירוי קדישיו** | מעשה הברך הקדוש מרזין זע"א שהכיר בהבטה על חפץ כמה שריו
- טז **בית אהרן** | התקדמות תמידית והכנה בעבודת ה'
- טז **יגל יעקב** | השעם שנעשה גנס דוקא בעת ההשתחויה
- צו **אמרי יא"ו** | על האדם לקדש עצמו ביום השבת עד שגם גופו וזמירותו יהיו קדושים
- צו **שפת אמת** | על ידי הבטול להשם יתברך זוכה האדם להתגלות
- צו **שפתו צדיק** | מעמירים שנוקה למדרגת ראית סתרי תורה
- צו **שית שרפי קדש** | כפי שפוש האדם מהתמריית במשך השבוע כן זוכה להרגשת קדשת השבת
- יח **שם משמואל** | אף אם רק פורשים מהרע זוכים לקדשת השבת
- יח **שית שרפי קדש** | על ידי שהצדיק מתעלה מעלה עמו גם נשמות ישראל

אוצרות גאונים הדורות

- יח **כן שלמה** | חייבים של מלמידים חכמים שתתקן אמנותם להפסיק לעשות המצוות ולא לקריאת שמע ותפלה
- יח **כתב סופר הקדוש** | המכוון בכל מעשיו הגשמיים לשם שמים נוטל שכר גם בעולם הזה
- יט **חלקו של יוסף** | ה' תיב לפרנסתו כדון האידון שתיב לפרנס את עבדו
- יט **נמכר יוסף** | לא זכו מלאכי השרת לקבל את התורה מדיון בר מצדא פיון שאף ישראל עולים לקריע בשעת שנתם
- כ **לקוטי המליץ** | אף ששתשבעו מפיאת אנשא לכן פנים
- כ **מי מנחות** | נפילת האזיבים לפני ישראל כדי שלא יתירו ללכת לחתר ראשם בתורב
- כא **המדות ישראל** | העובד את ה' גם מביאה לא תצא נפשו מרב אהבת ה'
- כא **מאזני צדק** | הפיכת תרב הנקמה לרם ברית מילה
- כא **תורת משה - שיר מעון** | צער השכינה אף בצרת הרשעים
- כא **שארית יעקב** | ההמיר הכתוב בעניש בטול השמחות פיון שלא חיששו לבטולה של תורה
- כב **כתב סופר** | בעון שמשש גלו ישראל מן הארץ לפי שמתקילת הביאה לארץ לעבודת הבורא
- כג **מגלה צפונות** | הרצון בעבודת שכר נעשו פיון שנהפכו לזכות
- כג **תורת משה - שיר מעון** | פפרת הסורים על העונות
- כג **שמן ראש** | אין תשובה שלא לעשות תשובה
- כד **חוט של חסד** | רבו העגשים להציל את ישראל מקנות
- כה **בית ישראל** | החוטא ברב שנותיו נקנש אף על חסאי נעוריו משנת י"ג עד עשרים
- כה **ילקוטי האורים** | הוספת עניש על העונות שכבר נמחלו על ידי התפלות
- כו **אמרי רש"ד** | שבעת העגשים על העונות
- כו **ארחות צדיקים** | נעורים כל הלילה ומספרים בשבחו של רשב"י
- כו **מורה באצבע** | רצונו של רשב"י שישמחו ביום הזה
- כו **מועד לכל חי** | במורא ויראה יהיה כל הלילה כדי שזכותו של רשב"י יהיה חופר עליו כל היום
- כו **מעשי צדיקים**
- לח **סויה והלולס** | הארה חסידית מן הפרשה
- לט **זהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

ל"ג בעומר

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

בל"ג בעומר צריך לקשר עצמו לתורה ולצדיקים
שעל ידיהם יתקשר בהשם יתברך

**צריך האדם לידע שהמצות הם כנגד איברים
שלו, והם חלולים כי הם הצנור, ועל
ידם יראה לקשר כל המדות שיהיה שם שדי"
חוקק עליו כפ"ל. ויגביר הצורה על החמר, כי
זה היה תכלית הבריאה, החיות של ישראל
שהם קדמו לעולם.**

**ובפרט שהיום הוא הלולא דרבי שמעון בר
יוחאי וצריך כל אחד לקשר עצמו
להתורה ולצדיקים שהם מקשרים את ישראל
תמיד לחי החיים לאביהם שבשמים, ושמעתי
מאדוני אבי מורי ורבי זצוק"ל, ויבא יוסף את
דבתם רעה אל אביהם' (בראשית לו ב) שהעלה יוסף
את כל העשיות ודבורים שלהם, אפלו דברים
הנעשים שלא כפדר, העלה לאביהם שבשמים:**

נבוא מלכים

רבי שמואל העליר זיע"א

עדות על עליית בעל האור החיים זיע"א למירון
ביום ההלולא ונדל השתוקקותו ושמחתו

**ומעיד אני באמת, כי בילדותי שמעתי מפה
מרבני קשישאי רבני הספרדים, אשר
אבותם ראו וספרו להם, כי הרב הקדוש רבי
חיים בן עטר זיע"א היה פעם אחת בהלולא
פה עיר הקדש צפת ת"ו, וכשעלה למרון והגיע
למחמת החר שעולים משם אל המקדש ירד
מתחמור, והיה עולה על ידיו ועל רגליו, וכל
הדרך היה גועה ככהמה וצוץ, היכן אני**

השפל נכנס למקום אש להבת שלהבת, קודש
ברוך הוא וכל פמליה של מעלה הקא, וכל
נשמות הצדיקים שמה. ובעת הלולא היה שמח
שמחה גדולה, והוא בעצמו שרף כמה בנדים
יקרים לכבוד הרבי שמעון בר יוחאי זיע"א,
וגם הזקנים מהספרדים פה ידעו ושמעו זה:

מאמרי אדמו"ר הזקן

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א

השמחה בהלולא דרבי שמעון בר יוחאי כי
אחר הסתלקותו משפיעה נשמתו על נשמות
ישראל בלא התלבשות כגוף

**ענין הלולא דרבי שמעון בר יוחאי, כי שמחת
חתן וכלה הוא מצד שהיו נפרדים
ונתקרו, אבל מצד זה לא היה כל כך השמחה
והתענוג אם לא היה קדם הפרוד מקרבים מאד
והיו לאחדים, כמו אדם שלא ראה אוהבו האמתי
זמן רב מאד, כראתו אותו תגדל ותבער האהבה
והשמחה, ואם לא היו מפרדים זמן רב לא
היתה תגברת האהבה והשמחה כל כך. אבל אין
תגברת האהבה אלא לפי ערך התקשרות שהיה
מקדם הפרדס, שאם היתה עצומה מאד, נמצא
היה המרידות ורחוקו עצום מאד, ולפי ערך זה
תהיה תגברת האהבה כראתו ותגדל השמחה.**

**כן שמחת חתן וכלה שנשמחם קדם צירתם
בכלי גוף וחמר, מכריזין עליהן ארבעים
יום קדם כו', והיו אז לאחדים ברוחניות
בתכלית הקרוב כדרך המשפיע והמקבל, ומיד
כשנוצרו הנשמות בגופים מחלקים, נתפרדו
מאד הרחק זמן רב, לכן כשמוזגים זה עם
זה בזמן חתונתם סמת החפה, אף על פי שאינו**

שיש אלוה בעולם ונתאנה לו לעבדו, ולקח עשה לנו נסים ונפלאות בים סוף כדי שעל ידי זה נתאנה לקבל התורה ביום מתן תורה ולעבדו בלב שלם, ונמצא עקר הנסים והנפלאות היה בים סוף כדי שנקבל התורה במעמד הר סיני ונתאנה לו לעבדו ולקבל התורה.

והבחינה הזאת של יציאת מצרים מאירה עד ל"ג בעומר. ומל"ג בעומר מתחיל ההארה של מעמד הר סיני שהיא קבלת התורה. וכבר פתכנו שהארה של יציאת מצרים היה הכנה למתן תורה, והנסים והנפלאות היה כדי שנתאנה למתן תורה על ידי הנסים.

וזהו ויקרא לו יעקב גל עד, כלומר פיון שמיגע גל שהוא מרמוז על ל"ג בעומר, אז מתחילין להאיר בחינת ההארה קבלת התורה. ומלת 'עד' הוא מלשון 'עדי עדיים' (יחזקאל טו ז), 'הורד עדיך' (שמות לג ה), כלומר שעד ל"ג בעומר היה ההארה של יציאת מצרים, ומל"ג בעומר מאיר ההארה של קבלת התורה, שמרמוז במלת 'עד', שרומז על התורה (פרשת ויצא ד"ה ויקרא לו):

בני יששכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

כל"ג בעומר מתחיל להתנוצץ אור התורה

על פי מה שפכתתי לעיל אור הגנוז שגנוז הקדוש ברוך הוא הנה הוא גנוז בתורה, ואותו האור נקרא טוב כמו שפכתוב ויבא אלקים א"ת האור" (בגימטריא תר"ג, וגם בן בגימטריא בתור"ה) פי טוב, על פן טוב ימים קדם ליום נתינת התורה מתחיל להתנוצץ אור מן התורה, וזה שיש רמז בדברי נעים זמירות ג"ל עיני (הינו ביום ג"ל לעמר, אז) ו'אביטה נפלאות מתורתך' (תהלים קיט יח), נראה לי באפשר:

אלא יחוד וקרוב, מחמת שבאו מן הרחוק גדול לנקדת הקרוב שהיה להם בתחלה. וזה הוא עקר שמחת חתן וכלה.

והנה נשמת רבי שמעון בר יוחאי היה בחינת המשפיע לכללות נשמות ישראל, כמו משה רבנו עליו השלום, הנקרא חתן, וכשבאה לגוף והמשיכה השפעות השגות אלקות לכללות נשמות ישראל, הוא בודאי רחוק גדול, וכמו שקבל הנשמות למעלה בלא גופים, לכן אחר שנסתלקה נשמתו מגופו למקור חצבה ועלו עמו הנשמות שקבלו למטה בגופים, לקבל ממנו למעלה בלא גופים, הרי הקרוב האמתי בא להם מן הרחוק הגדול וזהו ההלולא (אתהלך לאזניא ד"ה ענין הלולא דרבי שמעון בר יוחאי):

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

הפסוק ויקרא לו יעקב גלעד רומז על ל"ג בעומר שמתחיל בו הארת קבלת התורה

ויקרא לו יעקב גלעד' (בראשית לא מז). הפסוק הנה מרמוז על ל"ג בעומר, כי גל' הוא אותיות ל"ג. ויבאר הענין, על ידי מאמר חכמינו ז"ל (מכילתא יתרו כ ב) בים סוף נדמה להם כבחור, במתן תורה נדמה נזקן. המשל בזה, לתינוק שמרגילין אותו לילף לבית הספר, ומרגיל אותו אביו על ידי דבר שהתינוק מתאנה לו, דהינו שאומר לו ששם בבית הספר יש דבר שהתינוק מתאנה לו, ועל ידי זה מרגילו לילף לבית הספר, וכיון שמרגילו אז לומד עמו הרבה תורה.

כך הקדוש ברוך הוא הראה לנו בים סוף נסים ונפלאות, ולא היה עקר הטעם של הנסים ונפלאות- הנסים והנפלאות עצמם, רק הנסים והנפלאות עשה והראה לנו כדי שגודע

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

כיום זה באים נפשות רבות אל תקונם מכחו של רשבי"ו

ועל כן עושים שמחה גדולה ביום הסתלקותו דיקא, שהוא בל"ג בעמר, כי הסתלקות הצדיק עושה תקון גדול בכל העולמות יותר מבחינו, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם (חולין ג:). והם מתקנים נשמות ישראל במיתתן יותר מבחייהם, ומכניעין הסטרא אחרא והקלפות הנאחזין בנשמות הנפולות בעונותיהם. כי הצדיקים מכניעין ומבטלין אותם במיתתם יותר מבחייהם, בבחינת וייהיו המתים אשר המית במותו רבים מאשר המית בחייו' (שופטים טו ל), שהצדיק האמת מנהיג הדור האמתי ממת שונאי הקדשה והקלפות והסטרא אחרא במותו יותר מבחייו וכו'.

וזו בחינת הלולא דרבי שמעון בר יוחאי שעושים ביום הסתלקותו דיקא, כי דיקא על ידי הסתלקותו הוא מתקן ומחזיר בתשובה נפשות רבות יותר פנ"ל, שעל ידי זה נתרבה השמחה ביותר, בחינת השמחה שלעתיד בעת התחייה כמו שכתוב (ישעיה לה י) ושמחת עולם על ראשם וכו'.

כי אין שמחה לפניו יתברך כמו בעת שמחזירין אליו יתברך נדחים, דהינו כשמחזירין בתשובה את הרחוקים מאד להשם יתברך, כי השם יתברך חפץ חסד הוא והוא צופה לרשע וחסף בהצדקו, וכל זמן שהאדם רחוק ממנו יתברך בעונותיו, צר לו מאד ככניכול, כמו שכתוב (ישעיה סג ט) בכל צרתם לו צר, ועקר הצרה היא צרת הנפש שרחוקה מהשם יתברך, כמבאר במקום אחר, כי השם יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח.

ועל כן על ידי שהצדיק מעלה ומתקן כמה נשמות ישראל ומחזירם אליו יתברך, על ידי זה נגדלת השמחה מאד מאד, כמו שמחזירין להמלך את בנו שגנשו מעל פניו בעונותיו.

ועל ידי שנתרחק קלקל בכל פעם ביותר, מחמת שגפול בדעתו על ידי שראה גדל רחוקו מהמלך, עד שטעה ונדמה בדעתו שהמלך הרחיקו לעולם, ולא היה מצפה שישׁוב עוד אל המלך, כמו שכתוב (איוב טו כב) 'לא יאמין שׁוב מני חשף'. ובאמת יש להמלך צער גדול בכל עת וזוכר את בנו הרחוק בכל עת. וכשנמצא אחד שמרחם על המלך ועל בנו והולך אל המקום המזוהם שגפול לשם ומרמוז לו רמזים, ומתנהג עמו בחכמה נפלאה פלאה והפלא עד שמכניס בו הרהורי תשובה ומחזירו אל המלך, כמה שמחה ותענוג גורם אל המלך עד אין שעור.

כי זה עקר שמחתו ונגדלתו ותענוגיו ושעשועיו של המלך יתברך כשמחזירים אליו הרחוקים ממנו, כמו שאיתא בזהר (ח"ב טו) כד אתי יתרו ואמר כי עתה ידעתי וכו', כדן אסתלק ואתיקר שקא דקדשא בריך הוא עלא ותפא. וזהו בחינת השמחה הגדולה של הלולא דרבי שמעון בר יוחאי ביום הסתלקותו הקדוש בל"ג בעמר, שאז עולין ונתתקנין וחוזרין בתשובה כמה רחוקים, שזהו בחינת השתשחות על קברי הצדיקים אמתיים פנ"ל, שעל ידי זה נגדלת השמחה מאד מאד פנ"ל (חרי"מ הלכות נזיקין הלכה ג):

בת עיין

רבי אברהם דב מאבריטש זיע"א

ל"ג בעמר מרמוז על בחינת האבות, לכסף אל השם יתברך בלי שום כוונה להנאת עצמו

הנה עקר עבודת ה' הוא בחינת אהבה ויראה עליונה, הינו לכסף וילהשתוקק לה' בכלות הגפוש ממש, בלי שום כוונה להנאת עצמו כלל הן בעולם הזה הן בעולם הבא, ולא להיות כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס לאהב את ה' כדי לקבל שכר ולירא מפניו מחמת יראת ענש. ובחינת אהבה ויראה עליונה הוא בחינת אבות אברהם יצחק

ל"ג בעומר

יהיה זמנים שלא יהיה מי שיפעל ישועות, אגן ואתה פאן, ואצלנו יכולים לבוא. ואף על פי שהיום אין לנו השגה במעשה מרובה, אף על פי כן מי שיש לו אמונה ברבי שמעון בר יוחאי יכול לפעל כל טוב, דעם אמונה יכולים לפעל הכל:

נטרת ישועה

רבי יהושע מדז'קוב ז"ע

בל"ג בעמר הזמן להמשיך פרנסה

בל"ג בעמר הזמן להמשיך פרנסה כמו בשביעי של פסח על ידי קריעת ים סוף, כמו שאמרו ו"ל קשין מזונותיו של אדם פקריעת ים סוף (פסחים קיח.). וזה הוא מנהג שלוקחין קשת ביום ל"ג בעמר, כי ל"ג עמר עם קשת עולה ב' שמות אפתיאל אדיריון הרמוזין בשירת הים ומספרן ח' שמות [הראשונים] מן ע"ב שמות של יוסע ויבא ויט' שעל ידם היה קריעת ים סוף פנדע (עין בקריית פהנת עולם מאמר פתחי חותם פרק ב-ג), רומז שהזמן בל"ג בעמר להמשיך פרנסה כמו בשביעי של פסח קריעת ים סוף:

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

יום זה מסגל ליראת שמים כחזו של רשב"י

בשפת אמת (אמור תרנ"ב) בשם החדושי הרי"ם ו"ל ל"ג בעמר מסגל ליראת שמים. וכי יראת שמים מלתא וזוטרפא היא, ומה ענין סגלה לזה ושיהיה היום מסגל ליראת שמים, אלא שכחו של רבי שמעון בר יוחאי מסייע מלמעלה, נעשה אדם נאמר בעבורך, פדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק – שמיסר ומסלק את הדחקות:

ויצקב, וצריך לראות בכלות הנפש ממש להיות תמיד דבוק בבחינת אבות, יהי רצון שנופך לבחינה זו. וזהו 'אמר אל הפהנים' (ויקרא כא א) שיהיה עקר בחינת עבדות שלהם מחמת שהם 'בני אהרן' וצריך לדבק את עצמם בבחינת אבות בחינת חסד אהבה עליונה. וילנפש לא יטמא בעמיו הינו לטמא את עצמו למת כדי שיהיה יראת ענש עליו כי עבודה זו אינה עקרית.

ולזה מרמו ל"ג בעמר, הינו, בחינת האבות מרמו באות למ"ד, שהוא ג' פעמים עשרה, ועשרה מרמו על דבר שבקדשה שאין דבר שבקדשה פחות מעשרה, וג' פעמים עשרה הוא למ"ד, וצריך להמשיך בחינת למ"ד עשירית שהוא דבר שבקדשה לבחינת אבות בזה העולם הגשמי, שעל זה מרמו אות ג' שאינו בחינת עשיריות, הינו להיות פלטה נפשו רק לדבק במקור החיים אור אין סוף ברוך הוא בשבע מדות עליונות, שעל זה מרמו בחינת ספירת העמר שצריך לספר שבעה שבועות ולא לכונן להנאת עצמו פלל לקבלת שר או יראת ענש.

וזה פנות רש"י ז"ל להזהיר גדולים על הקטנים הינו שצריך לראות להמשיך אור זהיר צח ומצחצח מבחינת גדלות בחינת האבות בחינת מדות קדושות עליונות בזה העולם הגשמי שהוא בחינת קטנות שקל מעשיו בזה העולם יהיו רק בהשתוקקות לדבק במדות קדושות עליונות ועל ידי זה מעורר המשכת שבע מדות קדושות בזה העולם שנופך לזה אמן בן יהי רצון (פרשת אמור):

אמרי קדש

רבי יצחק מאמשינוב זיע"א

על ידי אמונה ברשב"י אפשר לפעל ישועות ביום

איחא בגמרא (שבת לג:) אמר לו בני די לעולם אני ואתה, ורצה לומר שכפאשר

נושאים בפרשת בחקותי

מעלת פרשת בחקותי

בית יעקב

רבי יעקב מאיז'ביצ'א זיע"א

הטעם שבדרך כלל ל"ג בעמר חל בשבוע שקורין בחקתי

זו הפרשה הוא הל"ג למנין פרשיות, ויש בה ל"ג ברכות, פי תבת 'קוממיות' נחשב לשני ברכות כמו שנדרש בתורת כהנים, שני קומות. ובפרשת תוכחה ל"ג פסוקים. ולעמת זה בפרשת ערכין ל"ג פסוקים.

ועל פי רב קורין זו הפרשה בשבוע שחל בה ל"ג בעמר. ורומז על הפתוב וישלשים יום וישלשת ימים תשב על דמי טהרה' (ויקרא יב ד), ובענין שאיתא בזהר הקדוש (ח"ג צד:) 'וספרתם לכם כו' לעצמכם כמו שנאמר 'וספרה לה' לעצמה, וכאשר אדם יברר עצמו עד ל"ג ברויים, שנה כל כח ברור האדם, אז על היותר זורח השם תברך מצדו לברר אותו לטוב:

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א

טעם קריאת פרשת בחקתי קדם חג השבועות – בקריאת התוכחה כל אחר מקבל על עצמו להיטיב מעשיו וזוכים להתקדש בשלמות במתן תורה

עזרא תקן כו' שיהיו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת ושבמשנה תורה קודם ראש השנה כו', כדי שתכלה השנה וקללותיה תחל השנה וברכותיה (מגילה לא:).

להבין זאת, בשלמא קודם ראש השנה הוא זמן התחדשות השנה, אבל מהו הענין שקודם עצרת, על כל פנים היה לקרות קודם ניסן, הנקרא 'ראשון לחדשי השנה'.

אמנם כן יש לומר, שבודאי בכל חג הפסח נעשה התחדשות בנפשות ישראל לצאת מעמק הטמאה, כדאיתא בזהר הקדוש דנפקו מרזא דטעוון אוחרן ועאלו ברזא דמהימנותא, רק פי לא נגמר בשלמות, מפני כי גמר הטהרה נצרך להיות עוד מצד האדם על ידי הספירה, וכדאיתא בזהר הקדוש פדא איתתא כד פסקה דמי מסאבותא מינה מפאן והלאה וספרה לה שכעת ימים, חושבנא לדכיותא.

והנה זהו ענין קריאת פרשה זו קודם עצרת, כדי להיות נכלה הזהמא מהעבר, ולהיות נהפך מזה לטהרה מצד האדם, וזהו שתקן לקרות וכו' כדי שתכלה וכו' – פי על ידי שבכל תפוצות ישראל קורין בפיהם הענינים הנזכרים בסודורא זו, וכל איש ישאל מקבל על עצמו ברצון נפשו, על ידי זה דייקא נכלה כל זהמת ההפוך מהעבר.

בענין שנאמר 'ומודה ועזב ירחם' (משלי כח יג), ובאמנם ו'ל' (בי"ק עה.) מודה בקנס פטור, ונטהרים כל הענינים מהעבר ונהפכים לברכה, ועל ידי זה תחל השנה וברכותיה, להתקדש בשלמות בזמן מתן תורה. וזהו סיום התוכחה וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים וגו' להיות וגו'. אמר כן יהי רצון:

נושאים בפרשת בחקותי

מלבדושים בעצמם הם מסגלים להביא אותו לידי חסידות של אמת, ודפח"ח:

נחל יצחק

רבי יצחק אייזיק מזוטשקא זיע"א

על האדם לקיים התורה והמצוות באמונה ובתמימות על אף שאינו מבין הטעם

אם בחקתי תלכו וגו'. בתחלה צריך האדם לקבל את כל דברי התורה הקדושה בבחינת חק, באמונה פשוטה בתמימות אף על פי שאין מבין טעם המצוות, וזהו אם בחקתי תלכו.

אבל אחר כך כשכבר נכנס לקיום המצוה, אפשר לו וגם ראוי לו להבין ולהשיג הבנה וחיות ומתיקות בקיום המצוות, וזהו ואת מצותי תשמרו.

כדי להשיג חיות ומתיקות בתורה ומצוות יש להשקיע כל המח בתורה

אכן על מנת להשיג חיות ומתיקות בתורה ומצוות, צריך להיות כל המח שקוע בתורה. לזה אמר הכתוב ונתתי גשמיכם בעתם שאין לכם להשקיע שום מחשבה בעסק הגשמיות, כי הפרנסה תבוא מאליה. ואתם תשקיעו ראשכם ורַבְכֶם בעסק התורה, קדם בבחינת חק, ואחר כך להבין ולהשפיל, כדי לקיים המצוות "מיט א לעבדיגקייט און מיט א פירלישקייט" [בחיות ובהתחדשות].

המקום המצוות מתוך אמונה פשוטה זוכה לבסוף לחוש ענג וטעם

והוא על דרך שאמר הרב הקדוש מקאזניץ זי"ע (עבודת ישראל אבות) על דברי רז"ל כל המקיים את התורה מעני סופו לקימה מעשר (אבות פ"ד מ"ט), דרמו התנא בזה, דהנה אין עני אלא בדעת, וכל המקיים את התורה גם כשהוא עני בדעת ואינו מבין ומשיג טעם ומתיקות

תמימות ופשטות

שפתי ראם

רבי אשר מרדכי מקליוולאנד סטראזניץ זיע"א על האדם לנהג כנגוני חסידות ולא ישגיח על פתוי היצר שאין זה לפי מדרגתו

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו וכו' (כו א). שמעתי משאר בשרי הרב החסיד מורנו הרב רבי צבי שליט"א (כ"ק אדמו"ר מקרעטשיניף) בשם אבי זקני מקרעטשיניף זיע"א שפרש:

כי הנה יש אנשים אשר השאור שבפסח קרר אותם בטענות שלא יהיה אחת בפה ואחת בלב, והוא מלבש אז מלבוש מלא יראת שמים וינדאג שיהיו תוכו ככרו.

ועל פן פשיחפץ איזה איש לאחזו בדרך החסידות ולפתח הדלת במלבוש חסידות, או שלא יקיף ויניח הפאות להגדל, או פאת זקנו וכיוצא בהם, תקף יבוא אותו האיש ויטען, איך תוכל לעשות כזה, הלא כמה אתה רחוק עוד מזה, ואיך אתה מרמה את האנשים. בטענות כאלו הוא בא וכדומה.

ועל זה בא הכתוב לרמוז לו ולרזו אותו, שכל יניח את עצמו להתפתות בדרךים כאלו. וידוע שמנהגי החסידות, דהינו המלבושים וההתנהגות, הם נקראו חקים, מפני שלא נתפרשו בתורה הקדושה, וגם רבים מהם אשר אנו בעוונותינו הרבים אינם מבינים כלל וכלל רק מנהג אבותינו בידינו.

הרמז בפסוק

וזה פונת הפסוק, אפלו אם האמת עם היצר הרע שעוד אינכם עוד בכל לבבכם ובכל נפשכם תגרצו לדרך זה, אף על פי כן אם בחקתי תלכו, שעל כל פנים איך שהוא תלכו בדרך החסידות, ולבסוף יהיה שגם מצותי תשמרו ועשיתם אתם ותהיו תוככם בכרכם, כי הבא לטהר מסייעין אותו (יומא לח.), ועוד כי

מהם ובהם, ולא היו האותיות ענין ומהות בפני עצמן.

אבל שאר תורה שבכתב דיו כתובה על הקלף, אשר האותיות הם מהות בפני עצמן ולא מעצמיות הקלף הם, ונקראת תורה שבכתב כי התורה מלפשת בכתב, וד"ל.

גם בנשמות ישראל יש שתי בחינות אלו **והנה** תלת קשרין אנון, קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל וישראל מתקשראן וכו'. על פן בכל ניצוץ ונפש אלקית מישראל ישנן גם פן ב' בחינות אלו, אותיות התקוקים ואותיות הכתובים.

הטעם שנשמות ישראל קרויים 'מהלכים' ואלו המלאכים 'עומדים'

דהנה כתיב ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה (זכריה ג ז). והנה 'העמדים' הן המלאכים, ו'מהלכים' הם נשמות כללות ישראל. ויהבין זה למה נקראו המלאכים עומדים.

הנה כתיב בדבר ה' וכו' וברוח פיו כל צבאם (תהלים לג ו). דהינו שהמלאכים מקום מקור חצבון ובריאתן הוא מדבורו של הקדוש ברוך הוא כככול, הגם שאין לו דמות הגוף ולא נערף אליו קדשתו אף על פי כן דברה תורה פלשון בני אדם להקראות התגלות אורו לבחינת נבראים בשם דבור.

והנה אותיות הדבור הם על דרך משל גופים מחלקים ועומדים כל אחד לבדו, אשר מדבור זה לא יתנהו דבור אחר לעולם, ועל פן המלאכים אשר עבודתם בבחינת אהבה כמו מחנה מיכאל או אשר עבודתם בבחינת יראה כמו מחנה גבריאל הם עומדים ברום עולם במדרגה אחת, והאהבה והיראה אשר נתנה בהם מששת ימי בראשית לא ישנו את תפקידם להיות הולך וגדל מיום ליום, וכמאמר

התורה ומצות, אז סופו לקימה מתוך עשירות הדעת, שיבין וישפיל בטעמי המצות, ויתוסף לו חיות ומתיקות בקיום המצות:

מעלת וחכיבות בני ישראל

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בני ישראל מעלים אפילו מן המלאכים

ואולך אתכם קוממיות (כו יא). קוממיות גימטריא 'פנימיות', אפשר לרמוז על פי מה שכתב רבנו זלה"ה (עין חיים שער כח פ"א), דנשמות ישראל הם מפנימיות העולמות, ונשמות המלאכים הם מחיצוניות העולמות, נמצאו ישראל מעלים גם מהמלאכים.

וזהו ואלך אתכם קוממיות שהיא חשבון 'פנימיות', דהינו שנשמותיכם מפנימיות, בזה אתם מעלים על כל בעלי קומה, אפלו המלאכים:

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

מאמר חז"ל 'אין אם אלא לשון תחנונים'

הנה אמרו רז"ל (ע"ז ה). אין אם אלא לשון תחנונים שנאמר לו עמי שמע לי ישראל בדרכי יהלכו' (תהלים פא יד). וצריך להבין ענין תחנונים האלו מה הם, וגם להבין לשון 'תלכו' הנאמר כאן.

שתי סוגי כתיבה בתורה שבכתב

הנה ידוע פי בתורה שבכתב יש ב' מיני כתיבה, פי בלוחות נאמר 'המכתב מכתב אלקים תרות על הלחת' (שמות לב טז), שהכתב הוא מעצמן של הלוחות אשר נחקק

נושאים בפרשת בחוקתי

על כל העולמות מבריח מן הקצה אל הקצה עד רום המעלות, כי כלם אינם עצמייתו יתברך כי אם בחינת הארה.

כמאמר הכתוב 'הודו על ארץ ושמים' (תהלים קמח ג) — 'ארץ' הוא בחינת ממלא ו'שמים' הוא בחינת סוכב אינם אלא הארה דהארה, והוא בחינת שם כמאמר 'ישתבח שמו לעד מלפניו, על פן שיודע עליהם רחמנות אשר רחוקים הם מעצמותו יתברך.

והנה בהתבונן האדם בהתבוננות רחמנות זו, יגדיל מדותיו הטובות לה' וישא אותם לה', כמאמר הכתוב 'אליך ה' נפשי אשא' (תהלים כה א), כי האבות הם הנקראים רועים מהשבעה רועים המפרנסין ונותנים פח וחיות להצאן קדשים להיות יכולים להלך ולהתגדל מיום ליום.

ועקר צער גדול בנים היה לו ליעקב, מדת רחמנות, הוא המגדל את המדות לה' יתברך, ועל פן נאמר 'ברעה עדרו ירעה בזרעו יקבץ טלאים ויבחיכו ישא עלות ינהל' (ישעיה מ א). והנה 'בחיכו ישא' פתיב, 'ישאום לה', כמאמר הכתוב 'אליך ה' נפשי אשא'.

ועל פן אמרו חז"ל אם לשון תחנונים, פרוש הלואי שיהיה הליכת האדם בתפלה הנתקנה לנו מאנשי כנסת הגדולה ואין צריך לחפש הליכות אחרות, כי היא טובה שבכלן והלואי שישפך להם.

'בחקתי תלכו' הוא בחינת האבות

והינו 'בחקתי תלכו', הם בחינת אבות אשר בעבר הנהר ישבו, בחינת מחשבה עלאה אותיות חקוקים, והיו לאחדים ממש במקורן ומקומן החקוקים שם, ועל פן בהם יכול האדם לבא לבחינת הלוח כו', כי שם הוא מקום ההלוח למעלה מעלה.

הכתוב 'שפים לעמים' (ישעיה ו ב) במדרגה אחת.

אבל נשמות ישראל עליהם אמרו ישראל עלו במחשבה תחלה, אשר מקור חצבן מאותיות המחשבה הנקראת מחשבה עלאה, אשר הם כמעין הנובע תמיד, כמאמר רז"ל (חגיגה יד.) מבין דבר מתוך דבר, ומיד בנפל דבר אחד במחשבה הקשורה במקור השכל אזי יתהלך ברחבה להיות מתרחב ומתפשט יותר ויותר.

ועל פן הנשמות נקראו מהלכים, כי יכול להתהלך בהרחבה להרחיב אהבתו ויראתו לה' יתברך מיום יומ יומ יותר, עד בואו למקור חצבנה תחלת המחשבה הנקרא עבר הנהר, אשר גם שם לא ישקט ולא ינוח כי הולך ואור, כמאמר הכתוב 'ונהר יצא' (בראשית ב ז).

הזמן להרחיב ולהגדיל האהבה הוא בעת התפלה

והנה מקום ההלוח ועת ההלוח לכל אדם להיות מרחיב ומגדיל אהבתו לה' הוא בעת התפלה וקדם התפלה פסוקי דזמרה, וברכות אשר תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה על ידי אבות העולם, כמאמר רז"ל (ברכות כו.) תפלות אבות תקנום אברהם יצחק ויעקב.

והם מדת גדלה גבורה ורחמים, כאשר פללו לנו חז"ל פסוקים המבארים גדלת הבורא יתברך, ולגדלתו אין חקר אשר אין לו תחלה ואין לו תכלה, אשר על ידי התבוננות זו יגדיל אהבתו לה' יתברך. וכן פסוקים המבארים גבורתו ויראתו יתברך היא מדת יצחק.

וכן יש פסוקים המבארים רחמנותו יתברך אשר היא נקראת נחלת יעקב נחלה בלי מצרים בלי גבול, כי הרחמנות שורה ושיך

על ידי המצות יש קיום לעבודת האדם

אבל מחמת גשמיות הגוף לא תצמד ולא תקום התקיקה וההלוך הנה בלתי שמירת כלי אשר על ידי כלי זו תפוך לעד, על כן נאמר אחר זה 'ואת מצותי תשמרו'. דהנה המצות הן רמ"ח מצות עשה ושס"ה לא תעשה. והנה השס"ה לא תעשה הן להפריד את הרע, אבל רמ"ח מצות עשה הן הנקראין אברין דמלכא (תיקון"ז תיקון ל).

כמו למשל אבר הוא כלי אשר בו נמשך חיות ממקור החיות אשר שורה במח, כן הוא פאן, כי המצוה היא כלי לאורו יתברך הנמשך מסתימא דכל סתימין למשה להשגת האדם השפיל. ואורו יתברך המלבש בה הוא הנקרא 'יין מלכות רב כיד המלך' אין סוף לאורו יתברך, והוא פגנת המצוה, שהוא להמשיך אורו יתברך למטה על ידי כלי המצוה והתורה הלזו, והוא לשון צומא לשון חבור:

פתוחי חותם

דבי יעקב אביחצירא זיע"א

הקדוש ברוך הוא מקדש ומטהר את גופם של ישראל

והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם. אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהית להם עבדים ואשכר מטת עלכם ואולך אתכם קוממיות (כ) (ב"ג)

והתהלכתי בתוכם. בא לרמוז, דאני מטרה הגופות שלכם עד שיהיו מזככים, ותראו אותי עין בעין, כמו שהנה במצמד הר סיני, שהיו הגופות שלכם קדושים וטהורים ולא היו נזונים כי אם במזון רוחני של מעלה, ואותה היא הנקראת הפרשה גמורה והבדלה גמורה והפכה גמורה לעין כל, שאלה הם הנקראים עם ה' והוא להם נקרא אלה.

ולזה אמר והתהלכתי בתוכם, דהינו אטהר הגוף שלכם עד שנקאה לעין כל שאני מתהלך בתוכם, ואז באותה שעה יהא נכר לעין כל שאני אלהיכם ביוחד דוקא, ואתם עמי דוקא.

כשהגוף רודף אחר התאוות אין הנשמה מאירה

ומוסיף ואומר, אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, בא לומר, אל תתמהו ותאמרו היאך יהיה הדבר הנה, שהרי היה כבר ביציאת מצרים, שהייתם במצרים מטמעים גוי בקרב גוי והוצאתי אתכם משם.

ואשכר מטת עלכם, הם הגופות שלכם שהם כפוט ועל על הנשמה שמכבים תורה, שכל עוד הגוף רודף אחרי תאוות העולם, הנשמה מתכפית ואינה מאירה, ואם פקח עיניו וכוונן לבו לעבודת ה', הנשמה מאירה ומראה פעלותיה על הגוף מבחוץ. וכן עשיתי לכם ביציאת מצרים, שברתי 'מוטות עלכם' שהם הגופות, מתאוות העולם, עד שחזרו הגופות להאיר מבחוץ כנשמה:

חקי חיים

דבי אברהם חיים משומרי אמונים זיע"א

מגדל אהבת השם יתברך לישראל כביכול מתפנה מעסקיו להטיב לישראל

ופניתי אליכם ודרכתי אתכם והפירתי אתכם וגו' (כו ט). פירש רש"י הקדוש: אפנה מפל עסקי לשלם שכרכם. וצריך להבין וכי אין יכול הקדוש ברוך הוא באותו העדן פשהוא מחיה ומנהה את כל העולמות לשלם גם שכר עושי רצונו, ומדוע זקוק לצרף זה לפנות עצמו מפל עסקיו.

ונראה לבאר, כי היות ש"ב שעות היום חלוקים לזמנים שונים, כמו שאמרו

פרשת בחקותי

אָפְנָה מִפֶּלַע עֲסָקִי אֵלֶּה לְשִׁלֵּם שְׂכָרְכֶם גַּם בְּשִׂאֵינוּ הַזְּמַן הַמְּיָחָד לָכֶּה, וְדו"ק.

במקום גדלתו של הקדוש ברוך הוא שם אתה מוצא ענותנותו

והענין הוא דלאֶשֶׁר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל (מגילה לא) כִּי בַמָּקוֹם גְּדֻלְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁשֵׁם אֶתֶּה מוֹצֵא עֲנוּתְנוֹתוֹ. כִּי בְשִׁעָה שְׁבָנִי יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בְּמִצְוָה, אָז כְּמוֹ אֵב שְׂיוֹשֵׁב וְלוֹמֵר תּוֹרָה בְּעִמְקוֹת גְּדוּל, וְכָל חוּשָׁיו וּמוֹרָשֵׁי לְכָבוֹ קְשׁוּרִים בְּנִבְכֵי הַסּוּגִיָּא שְׁעוֹסֵק בָּהּ.

ותוך כְּדִי כֶּף עוֹבֵר בְּנוֹ הַקֶּטֶן לִנְגַד עֵינָיו, הִנֵּה אֵז הוּא בְּגֵר דְּלוּגוֹ עָלֵי אֶהְבֵּה, בְּאֶפֶן שְׁמִתְפַּנֵּה בְּחוּשָׁיו לְפִי שְׁעָה מְלֻמֵּד הַעֲמֵק, וּמְאִזִּין וּמְקַשֵּׁב לְבָנוֹ הַקֶּטֶן שְׁלוֹמֵד תּוֹרָה וְכִיּוּצָא וְזֵהוּ הַנַּחֲת רֹחַ שֶׁל הָאֵב.

וככה בְּשִׁעָה שְׁבָנִי יִשְׂרָאֵל מְקִימִים מִצְוָה, אֵז הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכִיכּוֹל מִתְפַּנֵּה בַּעַת הַהוּא מַעֲסֵק לְמוּד הַתּוֹרָה אוֹ מִהִיּוֹתוֹ וְזֵן וּמְפָרְנֵס אֶת הָעוֹלָם וְכִדּוּמָה, וּמִטָּשָׁה אֶת אֲזוּנוֹ לְתַתָּא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִם קְרוּבוֹ:

רַב"ל (ע"ז ג): י"ב שְׁעוֹת הָיוּ הַיּוֹם, שְׁלֹשׁ רֵאשׁוֹנוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה, וּבְשִׁנְיּוֹת יוֹשֵׁב וְדָן אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ וְכוּ'. וּבְשִׁלִּישֵׁי יוֹשֵׁב וְזֵן אֶת כָּל הָעוֹלָם וְכוּ', וּבְרְבִיעֵי יוֹשֵׁב וּמִשְׁחֵק עִם לְוִיָּתָן וְכוּ'. וְדָבָר הַזֶּה גַּם בֶּן יְקִשָּׁה לְכֹאמְרָה, וְכִי יִבְצֵר בְּחִיקוֹ יִתְבָּרֵךְ לַעֲשׂוֹת הַכֹּל בְּכַת אַחַת.

ויש לוֹמֵר שֶׁכָּל זֶה בָּא לְלַמְדֵנוּ דַּעַת קוֹנֵנוּ בְּרוּךְ הוּא, שְׂכָכָה הוּא סֵדֵר הַנְּהַגְתָּ הָעוֹלָמוֹת, לְאֶשֶׁר מְלֻכּוּתָא דְרַקִּיעַ כְּעֵין מְלֻכּוּתָא דְאַרְעָא, שְׁזָהוּ מְכַבּוּד הַמְּלָכוּת לְהִיּוֹת הַכֹּל בְּסֵדֵר וּמִשְׁטֵר קְבוּעַ.

אך מִפֶּלַע מְקוֹם יִתְכַן לְפַעֲמִים בְּשִׁעָה שְׁהַמְלִיךְ חֲפִץ לְהַטִּיב עִם בְּנוֹ, אֵז מְחַמֵּת רַב חֲבִיבוֹתוֹ פּוֹר"ץ הַמְּלִיךְ גְּדָרָיו וּסְדָרָיו, וְעוֹזֵב לְפָנֶים שְׁעָתָא כָּל עֲסָק"י מְלֻכּוּתוֹ, וּפּוֹנֵי"ה אֶל בְּנוֹ לְמֵלָא מְבַקְשׁוּ.

וככה בְּדָרְךָ זֶה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּפְנִיתִי אֵלֵיכֶם, שְׁגַם בְּזַמַּן עֲסָק"י כְּכִיכּוֹל בְּאוֹרֵיתָא אוֹ בְּשִׁבְחֵי לְדוֹן אֶת כָּלֵל הָעוֹלָם,

פרשת בחקותי

תּוֹרָה עִם דָּרְךָ אַרְצָן (אבות פ"ב מ"ב), וְהַפְּרוּשׁ כֶּף הוּא:

אם בְּשִׁעַת מִשָּׂא וּמִתָּן יוֹכֵל לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה - אִנִּי טוֹב מְאֹד, וּבְזָה צָרִיף לְקַיֵּם בְּכָל דְרָכֶיךָ דַּעְהוּ. וְקִשְׁיָה מְאֹד וְצָרִיף שְׁמִירָה מְעֵלָה שְׁלֵא לְדַבֵּר שְׁקָר, וְשְׁלֵא לְהוֹנוֹת אֶת חֲבֵרוֹ בְּכָל הָעֲנִינִים, בְּרִיאָה וּשְׁמִיעָה, וְזֵה עֵמֶל גְּדוּל.

בכּוּ, צָרִיף הָאָדָם בְּשִׁעָה שְׁרוּצָה לִילֵף לַעֲסֵק בְּמִשָּׂא וּמִתָּן, יַעֲמֵד אֵצֶל הַפֶּתַח וַיִּתֵּן

אם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם (כו א)

משנת הרמ"ל

רַבֵּי מִטָּה לֵיב מִסָּאֻב זִיע"א

כִּאֲשֶׁר מִתְעַסֵּק הָאָדָם בְּעֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וּבְצָרֵי פְרַנְסוֹתוֹ יִבְקֵשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שִׁיעוּרָהוּ שְׁלֵא יִכְשַׁל

כְּשֶׁהָאָדָם צָרִיף לַעֲשׂוֹת אֵיזָה פֶּעַם מְעַשָּׂה גְּשְׁמִיּוֹת, דְּהֵינֵנוּ הַעֲסַקְתָּ מִשָּׂא וּמִתָּן, [אִזִּי צָרִיף לְשִׁמֵר עֲצֻמוֹ]. כִּי יָפָה תְּלַמֵּד

(תורה אור פו, ג) ב' פרושים, אחד לשון צווי, שתאהב אותו. ואחד לשון עתיד, שתבא האהבה ממילא. וגם שם קשורים פרושים אלו זה בזה, כי הצווי מלמעלה הוא גם נתינת פת והבטחה, כמבאר לעיל.

אהבה היא שרש לכל רמ"ח מצות עשה, כולל גם המצוה ד'ראת ה', שהיא שרש לכל שס"ה מצות לא תעשה. ונמצא, שאהבת ה' היא שרש לכל תרי"ג מצות.

ונמצא, שכשם שעל אהבה ישנו צווי והבטחה, כן הוא גם על כל תרי"ג מצות – הנכללים בפסוק 'אם (לשון תנאים וגם הבטחה) בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם'.

גם המצות שיש להם טעם ושכל יש לקימם מתוך קבלת על

עוד פרוש ישנו ב'בחקתי' – דקאי על מצות. במצות ישנם ג' סוגים: 'משפטים', 'עדות' ו'חקים'. 'משפטים' הם המצות שהשכל עצמו מחייבם, אפלו אלמלא צויה עליהם תורה; 'עדות' הם המצות שהשכל עצמו לא היה מחייבם, אבל לאחר שהתורה צויה עליהם, יש להם מקום בשכל; 'חקים' הם המצות שאין להם שום מקום בשכל, כמו מצות שעטנז, פרה אדמה, וכיוצא בזה.

ומה שנאמר בכתוב 'בחקתי', אף שהכונה היא לכל המצות – לפי שמרמז, שגם 'עדות' ו'משפטים', אף שיש להם מקום בשכל, צריך לקימם מצד קבלת על מלכות שמים, כמו הקיים ד'חקים' – 'חקה חקתי גזרה גורת'.

ואף שקיים המצות אינו מצד השכל, אלא מצד קבלת על מלכות שמים, אף על פי כן יש בזה תענוג, ואדרבה – התענוג הוא גדול עוד יותר, כידוע בענין עבודת עבד נאמן ועבד פשוט, שתענוג העבד הוא תענוג האדון.

ידו לתוף המזונה ויאמר: רבוננו של עולם, שתשמר אותי מדבר שקר, ומליצנות ומרכילות ומשנאת חנם, ומשאך דברים הרעים.

וזה פרוש יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, כנ"ל. והוא ענין גדול שכול לעשות כף בשלמות, שבשעת עסקת משא ומתן יהיה תמיד בלבו כף.

זה פרוש אם בחקתי תלכו, הרי קיום מצות אמור. בדרך הפשוט, בענין התלמוד. ואת מצותי תשמרו, שתהיו צמלים בתורה, באם תהיו צמלים במשא ומתן – יהיה גם כן עם התורה. ופרושו, שאפלו בעסקת משא ומתן יהיה פדת וכדין בלא שקרים ובלא אונאות כנ"ל, וזהו ענין גדול הוא כנ"ל, והדברים ברורים וק"ל:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
בקשת הקב"ה מבני ישראל לקים המצות נוהגת
כח והבטחה לקים זאת

איתא בגמרא (ע"ז ה.) 'אין אם אלא לשון תנונים'. היינו דפרוש תבת 'אם' כאן אינו תנאי – כמו בכמה מקומות וגם בפרשתנו גופא: 'ואם לא תשמעו לי', 'ואם בחקתי גו', אלא – תנונים. הקדוש ברוך הוא, כביכול, מבקש מבני ישראל ש'בחקתי תלכו', 'שתהיו צמלים בתורה'.

והבקשה והצווי נותנים גם כח, ומהיום גם הבטחה, לכל אחד ואחד מישראל, ש'בחקתי תלכו', וכמו שנאמר 'לבתי ידח ממנו נדח' (שמואל ב' יד יד).

הצווי וההבטחה אף במצות אהבת ה' וכל התרי"ג מצות

שני ענינים אלו – צווי והבטחה – מצינו גם במצות אהבת ה'. על הפסוק 'ואהבת את ה' אלוקיך' (דברים ו, ה), מפרש אדמו"ר הזקן

שָׂכַר מִצְוֹת יְעוּדֵי עוֹלָם הֲבֵא רַק הַזְּכִיר יְעוּדֵי עוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹ וְאַכְלָתֶם וְגו'.

ויש לְפָרֵשׁ בְּזֶה עַל פִּי שְׁשֻׁמְעָתִי בְשֵׁם אָבִי אֲדוּנִי זְקֵנִי זִלְלָהּ"ה עַל פְּסוּק 'יֹאכְלוּ עֲנֻיִם וְיִשְׁבְּעוּ' (תהלים כב כז), דְּאִתָּא בְּגִמְרָא (גיטין ע.) אֲכַל שְׁלִישׁ וְשִׁתָּה שְׁלִישׁ לְכַשְׁתְּכֶם תַּעֲמַד עַל מְלוּאַף.

ונמצא מִי שֵׁשׁ לוֹ בַחֲנִינָת עֲנוּה שְׁבוּדָאֵי לֹא יָבֵא לִידֵי כַּעַס כִּי כַּעַס הוּא עֲנָף מִן הַגְּאֻוָּה, אִז מִתָּר לוֹ לְאָכַל לִשְׂבַע. וְהוּא שְׁאֵמֵר הַכְּתוּב 'יֹאכְלוּ עֲנֻיִם וְיִשְׁבְּעוּ' שְׁמִתָּר לָהֶם לְאָכַל עַד שְׁיִשְׁבְּעוּ, כִּי בְּוֵדָאֵי לֹא יָבֹאוּ לְהַכְּעֵס כָּלָל, עַד כָּאן.

וזהו גַּם כֵּן 'צְדִיק אֲכַל לִשְׂבַע נֶפֶשׁוֹ', הִינוּ מִי שֶׁהוּא צְדִיק – בְּוֵדָאֵי הוּא עֲנָו – יָכוֹל לְאָכַל לִשְׂבַע נֶפֶשׁוֹ וְאִינוּ צָרִיף לְאֻדְהוּרֵי בִנְפִשָׁיָה לְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת פְּחוֹת שְׁלִישׁ כְּנָ"ל, לֹא כֵן הַרְשָׁעִים שֶׁהֵם מִתְגַּאִים וְנִרְתָּחִים, לְכֵן יִכְטָן וְרָשָׁעִים תַּחֲסוּר, הִינוּ צָרִיף לְחַסֵּר מִמְאָכְלוֹ כְּנָ"ל.

וזה יֵשׁ לוֹמַר שְׁעוֹר הַפְּסוּק גַּם כָּאן, וְהִבְטִיחֶם הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ שִׁיְהִיו כְּלָם צְדִיקִים וְיִזְכּוּ לְבַחֲנִינָת עֲנוּה, וְזֶהוּ יְעוּדֵי עוֹלָם הֲבֵא שְׁמִבֵּיא לִידֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ כְּמֵאֲמַר רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יֵאִיר וְכו', וְזֶהוּ וְאַכְלָתֶם לְחֻמְכֶם לִשְׂבַע, שְׁתּוּכְלוּ לְאָכַל לְחֻמְכֶם בְּלֵי גְרָעוֹן, מִחֻמַּת שְׁתֵּהִיו כְּלָכֶם בְּמַעֲלוֹת הַרְמוֹת בְּצַדִּיקוֹת וְעֲנוּה כְּנָ"ל, וְהִבֵּן:

והפקדתי עליכם כהלה וגו' (כו טז)

באר מים חיים

רבי חיים מטשורנוביץ זיע"א

גם כאשר חלילה נגזר חלי או מכה אין הקדוש ברוך הוא מביאה פתאום בבת אחת אלא באופן שיוכלו לעמד בה

או יֵאֵמֵר וְהַפְּקַדְתִּי עֲלֵיכֶם וְגו'. כִּי פְקָדָה הוּא מְלִשׁוֹן חֲסָרוֹן, כְּאֲשֶׁר נֶאֱמַר וְלֹא נִפְקַד

הרמזו בלשון הפסוק

וענין זֶה מְרָמֵז בְּחִבַּת 'תְּלַכּוּ', שְׂאָף שְׁזָהוּ 'בַּחֲקֵתִי', קִבְּלַת עַל, אָף עַל פִּי כֵן – 'תְּלַכּוּ', שְׂאָמְתִית עֲנִיִן הִתְלַיְכָה הוּא בְּלֵי גְבוּל, שְׂאִינוּ יָכוֹל לְבֹא מִצַּד כְּחוֹת פְּנִימִיִם וּמַגְבֵּלִים, אֲלֹא מִצַּד כַּח מְקִיף, תַּעֲנוּג, חַיּוֹת.

ותבת 'אֵם', הַתְחַנּוּנִים וְהַהֲבַטְחָה דִּהְקָדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, קָאֵי לֹא רַק עַל גּוּף קִיּוּם הַמִּצְוֹת, אֲלֹא גַם עַל אַפְּן קִיּוּם הַמִּצְוֹת: 'בַּחֲקֵתִי תְלַכּוּ', שְׁפַל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מְבַטֵּחַ שְׁיִקְוֶם מִצְוֹת בַּחַיּוֹת שֶׁל קִבְּלַת עַל.

הבאור הפנימי של 'ונתתי גשמיתם בעתם'

השכר עַל זֶה הוּא 'וְנָתַתִּי גִשְׁמִיכֶם בְּעֵתֶם וְגו' – גִּשְׁם בְּרוּחַנִיּוֹת, שֶׁהוּא עֲנִיִן 'יַעֲרַף כַּמָּטָר לְקַח' (דברים לב ב), וְלִמְעֵלָה מִזֶּה – אֹר תּוֹרָה, וְלִמְעֵלָה מִזֶּה – הַתּוֹרָה שֶׁלִּמְד מְשִׁיחַ, שֶׁהַתּוֹרָה דְּעֵתָהּ הִבֵּל הִיא לְגַבֵּי תוֹרָתוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ. וְעַל-יָדֵי זֶה גַּם: 'גִּשְׁמִיכֶם בְּעֵתֶם', בְּגִשְׁמִיּוֹת כְּפִשׁוּטוֹ.

והגשמיות תִּהְיֶה בְּאִפְּן, שְׁלֵא זֹו בְּלִבְד שְׁלֵא תַעֲכַב מַעֲבֹדַת ה', אֲלֹא אֲדַרְבָּה – תְּסִיעַ, כְּמֵאֲמַר 'דְּלֵא אֲכִלִי בִישׂרָא דְתוֹרָא כו" (ב"ק עב.), שְׁעַל יְדֵי הַגְּשְׁמִיּוֹת נַעֲבַד אֶת הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ מְנוּחַת הַנֶּפֶשׁ וְהַרְחַבַת הַדְּעִיַת (חלק א עמ' 281):

והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לכטח בארצכם

(כו ה)

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

הענו שאינו בא לכלל כעס יכול לאכל לשבע

ואכלתם לְחֻמְכֶם לִשְׂבַע. כְּבָר צָנְחוּ קִמְאֵי דְקִמְאֵי לְמָה לֹא הַזְּכִיר בַּתּוֹרָה

פפא דלמא כאבדה המתבקשת הכתיב תעיתי כשה אבד בקש עבדך, אלא מסיפא דקרא ואכלה אתכם ארץ איביכם, מתוקף לה מר וזטרא דילמא כאכילת קישואין ודילועין [שאוכלים מקצתם ומקצתם אין אוכלין (רבינו גרשום). כלומר שהגרעינין נזרקין ומהם צומחין קישואין ודלועין אחרים]. מכות (כד.

(כו לה)

קדשי יחזקאל

רבי יחזקאל מאוסטרובוצא זי"ע א

לעולם אין קדשת ישראל נכרתת אלא צומחת ומכבצת מבניהם

ודכרי תו"ל צריכים להבין. ונראה לכאור, דבאמת הענין פה, דכאשר חזו רב ארץ הגלות הנה נרא פן באריכות הגלות יתעברו בני ישראל עם הגוים ויאבדו חס ושלום, כי ישמעו בין העכו"ם כמו שנאמר ואבדתם בגוים, אמר לו רב פפא דאבדה האמורה פה אינה אבדה שאינה חוזרת תלילה, רק באבדה המתבקשת כדכתיב תעיתי כשה אבד בקש עבדך.

והפרוש הוא, דהנה איתא במסכת בבא מציעא (כו.) מה שמלה מיחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין, ועין בתוס' שם (ד"ה מה) שכתבו שעל ידי הסימנים יש לו תובעין מפני שהבעלים אינם מתאששים לעולם דמימר אמר 'היבנא סימנא שקלינא לה, וכן פסק הרמב"ם בהלכות אבדה (פי"ד ה"ג) דכל דבר שיש בו סימן חרי זה בחזקת שלא נתיאשו ממנו בעליו.

והנה כל אחד מישראל יש לו סימן – אות ברית קדש בבשרו, וגם טביעת עין בפרצוף שלו שמשנה הרבה מפרצופי העכו"ם, וכן בגגדיו, ולכן ישראל הם אבדה המתבקשת שהבעלים אין מתאששין מהן לעולם וליכא חשש שמא יאבדו חס ושלום.

ממנו איש' (במדבר לא טו). ועל כן יאמר גם קשחם ושלום יהיה החלי והמפה עליכם, אפקד ואחסר אותה שלא תבוא מכל וכל פתאום כאחד, כי אם במעט מעט בכדי שתוכלו לעמד בה.

וזה שאמרו תו"ל (ע"ד ד.) בפסוק 'רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקד עליכם את כל עונותיכם' (עמוס ג ט), ושאל האי מינא מאן דאית ליה סיסגא ברחמיה מסיק ליה וכו', ואמר לו משל למלך שנושה בשני בני אדם אוהבו נפרע ממנו מעט מעט שונאו נפרע ממנו בבת אחת.

ולכאורה מאין הוציא זה מהכתוב. ואכן כי כן לשון פקדה הוא חסרון, ועל כן באמרו 'על כן אפקד עליכם' מורה שישחסר הנגישה, שלא ינגש בבת אחת כי אם יצבחר ציבחר.

וזה מאמר הכתוב 'כל המחלה אשר שמתה במצרים לא אשים עליך וגו'' (שמות טו כו), כי כל מכות פרעה וחילו פתאומיות היו בלן פאחד זה אחר זה בצרוף ואחר פה נטבעו בלם בבת אחת בים סוף.

וזאת לא אשים עליך כי אני ה' רפאך, פרוש לפי שאני חפץ לרפאותך ולהעמידך על ברךך, לא אשלח המפה כאחד, רק במעט מעט שתוכל לעמד בהן, וכמאמר הכתוב 'אני ה' נצרה לרגעים אשקנה פן יפקד עליה לילה ליום וגו'' (ישעיה כו א), וכפרוש רש"י שם: והכל בשביל חבת הבחור בעמו ישראל באהבה:

ואבדתם בגוים ואכלה אתכם ארץ איביכם (אמר רב מסתפינא מהאי קרא ואבדתם בגוים, מתוקף לה רב

פרשת בחקותי

את בריתי יצחק רצה לומר אזכור להם עוד זכות יצחק.

ואם חס ושלום לא יספיק גם זכות יצחק להמתיק האף, וזהו שאמר ואף רצה לומר אם יהיה עוד אף, אזי את בריתי אברהם אזכור, רצה לומר אזכור גם זכות אברהם להמתיק האף והנזעם להמשיך החסדים בזכותם, עד כאן שמעתי ודברי פי חכם חן:

ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם להפר בריתי אתם כי אני ה' אלהיהם (כו מד)

מחטף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הקב"ה יגאל את ישראל בשביל השכינה

אִמְשֵׁר לרמוז על פי מה שכתב בזהר הקדוש (ח"א קטו): על מלת לכלתם, אל תקרי לכלתם אלא 'לכלתם', היא השכינה פלה פלוה, שבשביל הפלה הנעימה שהיא שכינת עזנו שהיא עמנו בגלות, בשבילה יפקד הקדוש ברוך הוא עמו ויגאלם, שנאמר (ישעיה א כז) 'ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה'. והנה 'פלותם' מלאה אותיות 'מלכות', להורות דעל השכינה הוא רומז.

ישראל חוששים ומצטערים רק על צער השכינה

והנה יש להתבונן בעקר הפסוק הנה, דצריך טעם לדבר דאם ישראל מלאים עונות חס ושלום מפני מה לא ימאסם ולא יגעלם, וכי משוא פנים יש בדבר חס ושלום, והלא פתיב (דברים לב ה) 'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עלו צדיק וישר הוא'.

ולבן אמר רב אחר כף שירא מסיפא דקרא 'ואכלה אתכם ארץ איביכם', הינו שהיה ירא פן חס ושלום באריכות הגלות יכלו גם הסימנים, דהינו האות ברית קדש שיעברו מבשרם כמאמר הפתוב 'ובשר קדש יעברו מעליך' (ירמיה יא טו), וגם פרוץ הפנים ובגדיהם ישתנו ויהיו דומין לעכו"ם, ואם פן חס ושלום אין להם תקומה.

ועל זה השיב לו מר זוטרא 'דילמא פאכילת קישואין ודילועין' שהגריענים לא יכלו, הינו דהילדים ילדי ישראל יחזרו ליהדות ויתחנכו לתורה ולמצות ויצמח דור קדש נאמן לה' ולתורתו ולא יאבדו חס ושלום.

וכרא מזכה גם אבא שגם לאבותיהם יהיה תקון ולא יכרת שמם, וכמו שהובא בתוס' בשם 'ירושלמי אם יש לאדם בן ועוסק בתורה הקדוש ברוך הוא מתמלא עליו רחמים, וזה הבטחה לישראל שלא יאבדו לעולם חס ושלום:

וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר (כו מב)

אמרי יוסף

רבי יוסף מאיר מפשינקא זיע"א

ככל מצב של כעס יזכר הקב"ה מהאבות | באור נאה בלשון הכתוב מהחזון מלובלין זיע"א

שמעתי בשם הצדיק הקדוש מורנו הרב רבי יעקב יצחק מלובלין וצללה"ה שאמר בפרוש הפסוק וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור, דרצה לומר שאזכור זכות יעקב, ואף רצה לומר אם יהיה עוד אף ונזעם חס ושלום, ולא ימתקו הדינים בלח זכות יעקב לבד, אזי

וְלִזָּה כּוֹן הַפְּסוּק לֹא מֵאֲחֵתִים וְלֹא גְעֻלָּתִים, בְּשִׁבְלֵי 'כְּלָתִים' שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה, שְׁמִנְיָחִים צִעְרָם וּמִבְקָשִׁים עַל צִעְרָה, וּבְשִׁבְלֵי כְּלָתִים גַּם כֵּן מִנְחַת צִעְרָה וּמִבְקָשֶׁת עַל צִעַר בְּנֵיהֶ, דָּא וְדָא גְרָמוּ דִּלָּא אֶמָּסֶס וְלֹא אֲגַעְלֶם לְעוֹלָם:

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש כי פלא נדר בערכך נפשתי לה' (כו ב)

אהל ישכר

רבי ישכר דב מנואלקנאז' זיע"א

טעם סמיכות פרשת ערכין לתוכחה

איש כי פלא נדר. אם יתמה האם ויתפלא על כך שה' מוכיח את ישראל בדברי התוכחה הקשים, הרי תשובתו בצדו – סמיכות הפרשיות של פרשת ערכין – ללמדו כי הכוונה היא – בערךך נפשות לה' – כרי שתערוך לעצמך את חשבון נפשך עלי אדמות, ולא רק 'מבין עשרים עד ששים' שעדין יצרו מתגבר עליו, אלא גם לעת זקנתו יתחזק לשוב בתשובה וישב ורפא לו:

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

אין ערך ואין קצבה לערך נשמות ישראל

יש לך דקדק אמאי כתיבה התורה בזה הלשון ערךך כמדבר לנוכח, לא היה לו לומר רק 'בערךך', וגם 'יש' זכרוננו לברכה כתב (פסוק א) דקפל הכפ"ץ לא ידעתי כיצד הוא.

ואפשר לומר, דהנה בערך האדם לא עשתה התורה כי אם דבר מועט, והיכי דמי

יש לומר דטעם גדול יש בדבר, על פי מה שפרש בזה הקדוש (ויקרא כב) על פסוק (ישעיה כא יא) 'שמר מה מליצה שמר מה מליל', דפרש שם ד'ישראל אף על גב שהם בצרה גדולה בגלות מטעם ענוי אחר ענוי, צרות אחרונות משפחות את הראשונות, עם כל זה בבקשתם על הגאולה מניחים עצמם ומבקשים כי אם על פדות השכינה, מניחים עצמם ומבקשים כי אם על צער השכינה, לא חששו לצערם כי אם לצער השכינה, ומבקשים מאת ה' כי אם לפדות השכינה מן הגלות.

זה הדבר שעושים אין אחריו, שחפצים הם לשאר בצער הגלות, והשכינה תצא מן הגלות ולא תשאר בצער, אפלו חס ושלום יהיו מלאים עונות. מאחר שדואגים הרבה על צער השכינה וחששו בצערה ולא חששו בצערם, בזה הדבר די להם שלא ימאסם ולא יגעלם הקדוש ברוך הוא, זהו טעם הדבר.

כשישראל מבקשים על השכינה, מבקשת השכינה על ישראל

והנה כשם שישראל מניחים עצמם ומבקשים על צער השכינה, כך עושה השכינה, מנחת צערה ומבקשת כי אם על צער בניה, כמו שנאמר (ירמיה לא יד) 'רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה', משמע דעל עצמה קבלה נחמה ועל בניה לא קבלה נחמה, ד'מאנה להנחם על בניה'.

נמצא ד'ישראל מניחים עצמם ומבקשים על צער השכינה. וכן נמי השכינה עושה, מנחת צערה ומבקשת על צער בניה. ויש לרמוז זה במלת 'מערב', ד'מערב' ראשי תבות ר'חל מ'בכה על בניה'. ועוד, 'מערב' למפרע ביני ר'חל עליה מ'בכים, ולזה הדבר ביט הקדוש ברוך הוא ויראה ויפדה שכינתו ובניה מן הגלות.

כח רוחני טמון בחפץ שהגישו לו להערכה, ומיד ידע מה שריו של הדבר:

מסכת אבות – פרק ה'

עשרה נסים וכו' עומדים צפופים ומשתתפים רוחים (פ"ה מ"ה)

בית אהרן

רבי אהרן משרלין זיע"א

התקדמות תמידית והכנעה בעבודת ה'

עומדים צפופים, כשאדם עומד במקום אחד, אז 'צפופים' חס ושלום, 'משתתפים

רוחים', הינו בהכנעה, אז 'רוחים' (בית אהרן ליקוטים):

יגל יעקב

רבי חיים יעקב מרדכי גוטליב ממישקולץ זיע"א

הטעם שנעשה הנס דוקא בעת ההשתחוויה

איתא בשם הרב הקדוש רבי דוד זצוקלל"ה מדינוב, באור המשנה באבות עומדים

צפופים ומשתתפים רוחים, ופרש הרע"ב שהיו צריכים להתגודות ושלל ישמעו אחד ודוי חברו,

ואמר הקדוש, דלכן נעשה נס זה בעת ההשתחוויה דוקא ולא בכל היום, כי בכל היום היו בבחינת אהבה גדולה, וזה גורם התפשטות.

אכל בעת ההשתחוויה והודוי באו לבחינת יראת גדולה ובטול המציאות, עד

שנפעל בחינה זו גם בגופם, שנתבטלו כמעט לאין בבחינת צמצום הגדול, ומזה נעשה הנס

שהשתחוו רוחים ונתרחב להם המקום מחמת צמצום שלהם מדה פגוד מדה מחמת גדל

היראה שקבלו אז, על פן היו יכולין להשתחוות:

דבר זה, והלא ערף הישראלי אין לו קץ, דקומא לן (סנהדרין לו). המקום נפש אחת מישראל כאלו קים עולם מלא, ואם פן אמאי עשתה התורה בערכו כי אם דבר קטן.

לזה הקדימה התורה ואמרה דלגבי ערף נשמות ישראל אין להם קצבה ולא ערף, ומי שיקבל עליו ערף עצמו לא נכנסו הנשמות בערף, דהנשמות אין להם ערף, לזה אמר בערף, דהינו זה הערף דוקא בערף שהוא ערף גופף דוקא, אבל לגבי הנפש חס לה' ואין להם ערף, כי אין מי שיוודע ערכם רק הוא יתברך, וזהו בערף, דהינו הערף שתעשה הינו דוקא בערף גופף דוקא גוף בלא נשמות, אבל הנפש חס לה' ואין להם ערף, משום הכי הווי הערכין דאדם בזול, אמנם הנשמה חלק אלוה ממעל ואין קץ לערכה:

והעמידו לפני הכהן והעריך אתו הכהן (כו ח)

עירין קדישין

רבי ישראל מרוזין זיע"א

מעשה בהרב הקדוש מרוזין זיע"א שהכיר

בהבטה על חפץ כמה שריו

פעם הביא לו אחד מתנה פרוה מעור של חיה מבחר המין, ושאל האיש הנה את

כבוד קדשת מרן זצוקללה"ה כמה הצטרפתי לשלם בעד זה. והביט הרב הקדוש בפרוה זו

היטב ונקב בשכר המדיקו, והתפעל האיש הנה מאד.

ויען לו כבוד קדשת מרן זצוקללה"ה: התורה אמרה בערכין והעמידו לפני הכהן, הינו

שמתפידו של הכהן להעריך, ותמה מאין לכהן לידע זאת המלאכה, אלא הביט כמה

לראות ולהכיר כבוד שמו, על ידי זה יוכל לראות זיו יקריה.

וכן איתא גחזי ביקריה ויחזי לן סתריה דאתאמר בלחישא. פרוש שייש הארה גנונה בכל דבר, רק שנסתר כנ"ל. ועל ידי הבטול שנקרא 'לחישא' שמבטל כל ההרגשות לה' יתברך כנ"ל חרש, על ידי זה מתגלה לו, וזה פרוש דאתאמר בלחישא (פרשת שלח תרל"ב):

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

מעתיקים שנוכח למדרגת ראיית סתרי תורה

כתוב וְכָל הָעַם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת (שמות כ טו), שראו בעיניהם קולות התורה הקדושה, מפני שהיו בעצמם בחינת תורה הקדושה, וראיה מפעיל לאדם יותר משמיעה, ולכך אנו מבקשים בסעודת שפת קדש ויחזי לן סתריה דאתאמר בלחישא, הסתרי תורה אשר בלחישא שאין חוש השמיעה יכול לקבל, יעזר לנו שנוכח לראות:

רבו יתיר יסגי לעילא מן דרגיה ויסב בת זוגיה דהות פרישא

שיח טרפי קדש

רבי מנחם מענדל מקוצק זיע"א

כפי שפורש האדם מהחמירות במשך השבוע כן זוכה להרגשת קדשת השבת

במסכת ביצה (טז.) אמרו ו"ל: וינפש' פינן ששבת וי אבדה נפש, ופרש כבוד קדשת הרב הקדוש וצלה"ה מקאצק, שפינן ששבת ומרגיש מהות השבת, אז הוא בעיניו כאבדה לעמת גדל בהירת שבת, ואין צריך להתמרמר עוד יותר, וממילא נסתלק כל הערובין למעלה מן הסדר ומן דרגא דיליה.

שבת קדש – זמירות האר"י ליום השבת

נהוריה ישרי כה בקדושא רבא ובחמרא טבא דבה תחדרי נפשא

אמרי יא"י

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

על האדם לקדש עצמו ביום השבת עד שגם גופו וחמירותו יהיו קדושים

שמעתי מפי אבא מאר"י בוצינא קדישא ו"ל בליל חג פסח, שאמר בשם מחתני מורי הרב הקדוש מהר"ן ו"ל מראפשיץ, שפרש הזמר המיסד מהאר"י הקדוש ו"ל נהורא ישרי כה בקדושא רבא.

שצריך כל איש מישראל לקדש ולטהר עצמו ביום השבת קדש בקדושא רבא ובהארה נפלאה, עד שיגיע למדרגה כזאת שיהיה גם הגוף טהור וקדוש, כדי שהנפש יהיה ביכלתו להתדבק בו בשמחה.

וזהו שאמר ובחמרא טבא שיהיה לו חמר טוב, רצה לומר הגוף שהוא גוש עפר מן האדמה שיזכך כל כך בקדושה עד דבה תחדרי נפשא, ודברי פי חכם חזן (רבי אברהם יוסף יעקב, בן רבי ישראל דוב מיאשניצא זיע"א בעל מחבר ספר כביד הזהב וספר דביר מוצנע):

ישדר לן שופריה ונחזי ביקריה ויחזי לן סתריה דאתאמר בלחישא

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

על ידי הבטול להשם יתברך זוכה האדם להתגלות

על ידי הבטול לה' יתברך בכל לב וכו', להיות כל החפץ והסתכלות האדם רק

שיח שרפי קדוש

רבי אברהם מטולטטין זיע"א

על ידי שהצדיק מתעלה מעלה עמו גם נשמות ישראל

פרש פּעם רבי אברהם התבות שבזמר 'אסדר לסעודתא' רבו יתיר יסגי לעלא מן דרגיה ויסב בת זוגיה דהות פרישא, על פי המבאר בדברי רבנו שכל מה שהצדיק עולה יותר, מגלה יותר רחמנות השם ותברך שיש בעולם אף על הפחותים בתכלית הפחיתות.

ועל כן יכול הצדיק לקרב את כל אחד מישראל יגיה מי שיהיה, כי מגלה התפארות השם ותברך שיש לו אף בפחות שבין ישראל וכמבאר בתורה יז חלק א.

וזהו רבו יתיר יסגי, שהרב והצדיק מתעלה מדרגא לדרגא, ועל ידי זה ויסב בת זוגיה דהות פרישא, יכול להעלות את אלו הנמוכים הרחוקים מהשם ותברך, שמגלה להם שהשם ותברך עמם ואצלם אף אם הם כמו שהם, ובזה נעשה יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בכחינת 'ויסב בת זוגיה דהות פרישא' (ג תפט):

אך זה הוא לעצמת פרישתו מחמריות כל ימי השבוע – אז כשהגיע שבת מרגיש כנ"ל, כי בלאו הכי הוא שוטה שאינו מרגיש. וזה שאנו אומרים בזמירות רבו יתיר יסגי לעלא מן דרגיה ויסב בת זוגיה דהות פרישא:

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

אף אם רק פורשים מהרע זוכים לקדשת השבת

זוכין נמי לקדשת שבת, אם אף פורשין מדבר שמתנגד לקדשת שבת. וזהו רבו יתיר יסגי לעלא מן דרגיה, הינו אף על פי שאינו בדרגין גבוהין, ויסב בת זוגיה, הינו כאמרם ז"ל (בר" פ"י"א) כנסת ישראל היא כן זוגך, אימתי, דהות פרישא, אף שאין לה מעלות רמות אחרות, אלא זה לכד שהם פורשין את עצמם מדבר שהוא להפוך (פרשת

בראשית תרע"ח):

ארצות גאוני הדורות

לקריאת שמע ולהפלה אין מפסיקין, דזה שנון וזה שנון, ואין מפסיקין שנון מפני שנון, ע"כ.

ומעשה אפשר דזה בא הרמז הכא והכי קאמר, אם בחקתי תלכו כפרוש רש"י שתהיו עמלים בתורה, הפונה שתהיו עוסקים בתורה יומם ולילה שיהיה תורתכם אמנותכם, ולא תעלו על דעתכם דכיון שתורה אמנותם לא יהיו מפסיקין בעשיות המצות, לזה אמר ואת מצותי תשמרו, דאף בכחאי גונא אתם תיבנים להפסיק מהלמוד כדי לשמר מצותיו כגון ספה ולולב ודומיהן.

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם ונתתי גשמיכם בעתם (כו ג-ד)

בן שלמה

רבי שלמה אשכנזי זצ"ל

חיובם של תלמידי חכמים שתורתם אמנותם להפסיק לעשות המצות ולא לקריאת שמע ותפלה

יוכן על מה שכתבו התוספות (מו"ק ט: ד"ה כאן) במצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים משם הירושלמי, דאפלו מי שתורתו אמנותו מפסיק לספה ולולב וכיוצא בכל המצות, אבל

"לכו לחמו בלחמי" (משלי ט, ה) אמר הקב"ה מי גרם לכם לאכל מן הפן ולשתות מהבאר, מפני שקבלתם את החקים ואת המשפטים. כמו שנאמר "שם שם לו חק ומשפט" (שמות טו, כה).

ובאר רבי יעקב אלגאזי בספרו 'נאות יעקב' את פונת המדרש שלאחר שישאל קבלו את התורה יש להם דין של עבד עברי שנאמר בו "כי טוב לו עמך" (דברים טו, טז) והדין הוא שאין רבו יכול לומר לו 'עשה עמי ואיני זנף' (כתובות מג.). ולכן אמר המדרש זהו שנאמר "לכו לחמו בלחמי", כלומר לאחר שקבלתם את התורה ונהפכתם להיות עבדים שלי, חייב אני לפרנסכם מלחמי.

ובזה תבאר פונת הפסוק "אם בחקתי תלכו" שתהיו עמלים בתורה, "ואת מצותי תשמרו ועשייתם אתם", נמצא שדין עבד עברי יש לכם, ולכן מכרח אני לקיים 'ונתתי גשמיכם בעתם', ואז 'ואכלתם לחמכם לשבע', כי זה מגיע לכם מהדין, שמאחר שאתם עמלים בתורה הרי יש לכם דין של עבד עברי וחיוב אני לזון אתכם. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד (כו ה)

נמכר יוסף

רבי יוסף בן נאיים זצ"ל

לא זכו מלאכי השרת לקבל את התורה מדיון בר מצרא כיון שאף ישראל עולים להקיע בשעת שנתם

אפשר לרמוז על פי מה שכתב בספר מטעם המלך (ס' תרכב), דהשטעם שלא זכו מלאכי השרת לקבל את התורה מדינא דמצרנות, משום שכיון כשאנו ישנים הנשמה היא חוזרת למעלה מול פני פני פסא, בסוד 'בערב היא באה ובבקר היא שבה' (אסתר ב' יד), ואם בן ישראל נמי הווי ברקיעא בשעת שנתם, ע"כ.

וכי היכי דלא תאמר דלפי זה תהיו חייבים להפסיק גם כן אף לקריאת שמע ולתפלה, לזה סיים קרא ואמר ועשייתם אתם, הפונה, דדוקא מצות מעשיות כגון סבה ולולב הוא דמפסיקין אבל לקריאת שמע ולתפלה לא, משום דזה שנון וזה שנון, ואין מבטלין זה מפני זה כאמור.

נתב סופר החדש

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

המכון בכל מעשיו הגשמיים לשם שמים נוטל שכר גם בעולם הזה

הנה כבר חקרו הראשונים, הא הא כי פלא בדינו (קידושין לט:) שכר מצות בהאי עלמא ליכא, והרבה תרוצים נאמרו על זה. ואומר גם אני, בדואי שכר מצוה עצמה שהיא רוחנית ונצחית, גם שכרה רוחנית ונצחית. אבל מי שכל מעשיו לשם שמים, ועובד ה' במאכל ומשתה ושנה ומסחר, ועושה באלו הנה לעבודת ה', דברים אלו גשמיים המה, ולכן יש שכר עבור זה גם בגשמיות בעולם הזה.

וזה שאמר אם בחקתי תלכו, היינו שכל הלוככם ומעשיכם בדברים הגשמיים 'בחקתי', עבור חקותי אשר צויתי לכם, וכל עמלכם בכל דבר ודבר תהא עבור התורה, אז ונתתי גשמיכם בעתם שכר בעולם הזה.

חלקו של יוסף

רבי יוסף אמאדו זצ"ל

ה' חיב לפרנסנו כדיון הארון שחיב לפרנס את עבדו

נראה לבאר פונת הפתוב בהקדים את דברי המדרש (ש"ר כה, ז) עה"פ "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים" (שמות טז, ד) זהו שנאמר

מעט ומתברך במעויו. נמצא, שאף אם יאכל רק פזית יש בזה פדי שביעה, וכבר נתחייב לכרף מן התורה.

אמר ישראל, איכ לא טובה לנו ברכה זו, שעד עכשו היינו מתברכים ע"י הקב"ה באכלנו לחם פזית ומברכים אף שלא שבענו. פעת, שנשבע כבר מפזית, שוב נתחייב בכרפת המזון מן התורה כבר מפזית, והיות שאין אנו נוהגים לפני משורת הדין, לא נהיה ראויים לברכה.

לפיכך בא המדרש ואמר, אל לכם לחשש שלא אשא לכם פנים בשביל ברכה זו, אלא אעפ"כ ראויים אתם לברכה. וזהו שאמר המדרש "ונתתי שלום בארץ" זו ברפת פהנים. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ורדפתם את איביכם ונפלו לפניכם לחרב (כו ז)

מי מנוחות

רבי הפאל בירדוגו זצ"ל

נפילת האויבים לפני ישראל כדי שלא יטרוח ללכת לחתך ראשם בחרב

פרש רש"י שיהיו נופלים לפניכם שלא כדרך העולם וכדו. הרב אדוני אבי זלה"ה היה מפרש שפונת רש"י ז"ל למה שאמרו ז"ל (מדרש תהילים קמד) בגלית, שנפל לפני דוד ע"ה [כמו שנאמר בספר שמואל (א' יז מט) ו'תטבע האבן במצחו ויפל על פניו ארצה] כדי שלא יטרוח דוד המלך ע"ה לילף אצל ראשו פדי לחתקה.

ולזה פרש רש"י ז"ל שיהיו נופלים לפניכם, שלא כדרך העולם שהמכה אויב שנגדו נופל ראשו למרחוק, והם יפלו ראשיהם לפניכם. וזהו לחרב, בשביל לחתך ראשם בחרב.

וידוע דהתורה מכנית בשם שלום, דכתיב (משלי ג יז) 'דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום'. ובקצין (פ"ג מ"ב), לא מצא הקב"ה פלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר (תהילים כט יא) 'ה' עז לעמו יתן וכו', היינו התורה שהיא כלי מחזיק ברכה לישראל.

וכפי זה אפשר, ונתתי שלום בארץ, 'שלום' היא התורה נתיבה ליושבי הארץ, ולמה לא זכו בה מלאכי השרת מדינא דבר מצרא, לזה אמר ושכבתם, דהינו כשאתם שוכבים הנשמה עולה למעלה עד לרקיע, ואין מחריד אותה מלעלות, ואם כן ישראל נמי הוו ברקיעא בשכיבתם, ואין למלאכים לדחותם מכת דינא דבר מצרא, דגם הם מצרנים.

לקוטי המליץ

רבי מאיר לאניאדו זצ"ל

אף שתשבעו מכזית אשא לכם פנים

מוכא במדרש, "ונתתי שלום בארץ" זו ברפת פהנים. וקשה, מה ענין ברפת פהנים לכאן. ונראה לבאר, בהקדים את דברי הגמ' בכרכות (א:), 'אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבוננו של עולם, כתוב בתורתך "אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד" (דברים י, יז), והלא אתה נושא פנים לישראל, שנאמר "ישא ה' פניו אליך" (במדבר ו, כה). אמר להם, וכי היאך לא אשא פנים לישראל, שהרי כתבתי להם בתורה "ואכלת ושבעת וברכת" (דברים ח, י), והם מודקדים על עצמם עד פזית ועד פביצה'.

והנה, לפני הפסוק "ונתתי שלום בארץ" נאמר "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו וגו': ואכלתם לחמכם לשבע" (ויקרא כו, ג, ה), ודרשו חז"ל (ילקוט רמז תרעב), 'אוכל

דָּבָר הַבְּלוּעַ, דֶּהוּא 'נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְרֹו' (שיה"ש ה' ו) מִתְּמַת גְּדֹל כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ.

והכאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית (כו כה)

מאזני צדק

רבי מנחם מנדל טפירא זצ"ל

הפרכת חרב הנקמה לרם ברית מילה

נראָה בס"ד על פי מה שֶׁהֵבִיא רש"י בַּפְּרָשֶׁת בא (שמות י') בַּפְּסוּק 'רְאוּ כִי רָעָה נִגְדַּ פְּנִיכֶם', כּוֹכֵב אַחַד יֵשׁ שֶׁשָּׁמֹו רָעָה, אָמַר לוֹ פְּרָעָה רוֹאָה אֲנִי בְּאַצְטְגָּנִינּוֹת שְׁלִי אוֹתוֹ כּוֹכֵב עוֹלָה לְקִרְאַתְכֶם בַּמִּדְבָּר, וְהוּא סִימֵן דָּם וְהִרְיָגָה וְכוּ'. ע"ש. וַיִּנְחֶם ה' עַל הָרָעָה וְהִפָּךְ אֶת הַדָּם לְרֵם מִלֵּה וְכוּ'.

וְזֶה שְׁאָמַר הַפְּתוּב גַּם כָּאן, בְּזִמְן שֶׁיְהִיָּה ח"ו גְּזֵרָה מְלַפְנֵי לוֹמַר וְהִכָּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמָתִי, יִתְהַפֵּךְ לְבִרְכָה, נָקַם בְּרִית, אוֹתָהּ נִקְמָה בְּדָם בְּרִית מִלֵּה.

ויסרתו אתכם אף אני שכנע על חטאתיכם (כו כח)

תורת משה - שיר מעון

רבי שמעון סופר זצ"ל

צער השכינה אף בצרת הרשעים

וַיֵּשׁ לְדַקְדֹּק, תַּבַּת 'אֲנִי' לְכֹאֲוָה מִזְמַר. וַיֵּשׁ לוֹמַר לְפִי מַה דְּאִתָּא בְּמִתְנִיחִין בְּסִנְהֶדְרִין (מו). אָמַר רַבִּי מֵאִיר בְּזִמְן שְׁאָדָם שְׂרוּי בְּצַעַר שְׂכִינָה אוֹמְרַת קְלַנֵּי מְרָאשֵׁי, קְלַנֵּי מְזוּרְעֵי, וּמַה עַל דְּמֵן שֶׁל רְשָׁעִים כְּף וְכוּ'. נִרְאָה שֶׁהַקְּב"ה מִצְטַעַר גַּם בְּצַרַת רְשָׁעִים, וְזֶה וַיִּסְרַתִּי אֶתְכֶם אֶף אֲנִי, כִּי גַם הַקְּב"ה כְּבִיכּוֹל יֵשׁ לוֹ יִסְוֶרִין

ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם (כו יא)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

העובד את ה' גם מיראה לא תצא נפשו מרוב אהבת ה'

פֶּרֶשׁ רש"י, אֵין רוּחִי קָצָה בְּכֶם. וְהִקְשָׁה הֶרֶמְבֵּין ו"ל, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְלֹא יִדְעִיתִי מַה הַשַּׁעַם בְּזֶה שֶׁיֵּאמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּי בְשִׁמְרָנוּ כָּל הַמְצֻוֹת וְעִשְׂוֹתֵנוּ רְצוּנוֹ לֹא יִמָּאֵס אוֹתָנוּ בְּגַעוּל נִפְשׁוֹ וְכוּ'. וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר בְּשִׁנְקִידִים לְהִבִּין לְשׁוֹן הַקְּרָא 'וְלֹא תִגְעַל נִפְשִׁי, דְּזֶה מְצִינּוּ גְבִי אֶהְבֵּה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ (פִּיטוּס יִידִי נִפְשִׁי) 'נִפְשִׁי חוֹלַת אֶהְבְּדִי'. אָבָל אֶפְשֶׁר לוֹמַר דֶּהֱנָה הַגְּאוּן הַקְּדוֹשׁ מְקַאֲוִינִין זִי"ע הֵבִיא (בִּפְרָשְׁתִּין ד"ה וְהִתְהַלַּכְתִּי) דְּצִדִּיקִים הָעוֹבְדִים אֶת ה' בְּאַהֲבָה, יְכוּלִים לְהִגִּיעַ לְכְלוֹת הַנֶּפֶשׁ מֵרֵב הַשְׂתוֹקְקוֹת וּמֵאַהֲבַת ה' יִתְבַרֵךְ, עַל כֵּן הָעֲצָה לְעַבֵּד אֶת ה' גַּם בְּכַחֲנִית יִרְאָה, וּמַה שְׁאַהֲבָה מְקַרְבָּתוֹ אִזְ הִירְאָה מִרְחַקְתּוֹ, כְּמוֹ שְׁאָדָם שֵׁיֵשׁ לוֹ פֶּחַד אִזְ נִסּוּג אַחֹר. וּבְזֶה פֶּרֶשׁ כְּמַה מְקַרְאוֹת, וְגַם אֶת הַמְשָׁנָה (אֲבוֹת פ"ג מ"ב) הוּי מְתַפְלֵל בְּשְׁלוֹמָהּ שֶׁל מַלְכוּת, עֵינִ שֶׁם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים.

וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְפֶרֶשׁ דְּכַנֵּנַת הַפְּתוּב 'וְנִתְתִּי מִשְׁפְּנֵי בְּתוֹכְכֶם', שְׁאֵם מֵתוֹךְ גְּדֹל הַקְּרַבּוֹת יְבּוֹא לְכְלוֹת הַנֶּפֶשׁ, עַל זֶה קָאָמַר 'וְלֹא תִגְעַל נִפְשִׁי אֶתְכֶם', וְהַשַּׁעַם מִפְּנֵי (שְׁנַאָמַר בְּפִסּוּק שְׁאָחֲרֵי זֶה) 'וְהִיִּיתִי לְכֶם לְאַלְהִים', דִּידוּעַ דְּאַלְהִים הוּא דִּין, וְזֶה פֶּחַד יִצְחָק שֶׁהוּא גְבוּרָה יִרְאָה, עַל כֵּן קָאָמַר מִיַּד 'אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם' (פִּסּוּק א'), שֵׁם ה' הוּא מִדַּת הַרְחָמִים, וְשֵׁם אֱלֹהִים הוּא מִדַּת הַדִּין, 'אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם', וְכִתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים שְׁגַם שֵׁם ה' דִּין וְרַחֲמִים שְׁזָה עֵינֵן מְצָה וּמְרוּר פִּידוּעַ מִסְפָּרִים הַקְּדוֹשִׁים. וּבְזֶה יֵשׁ לְפֶרֶשׁ כְּפִנַּת רש"י שְׁמֵאָרִיךְ לְהַסְבִּיר מַה לְשׁוֹן 'תִּגְעַל' דְּזוֹ פְּלִיטַת

פרשת בחוקותי

תורתִי, והוא טעם אֲשֶׁר אָמְרוּ (תנחומא בהר א) שְׁנַמְסְרוּ לְמַלְכוּת מִפְּנֵי חִלּוּל שְׁמִיטוֹת, כִּי כִּף הִיא הַמִּדָּה בְּזִמְנֵי שְׁאִין הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ אֲזֵי הַיְדִים יְדִי עֲשׂוּ. (פר' בהר)

פֶּתַח סוֹפֵר

רַבִּי אֲבֵרָהָם שְׂמֹאל בְּנִימִין סוֹפֵר זצ"ל
 בְּעוֹן שִׁמְטָה גָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הָאָרֶץ לִפִּי שְׁתַּכְלִית
 הַכִּיָּאָה לָאָרֶץ לְעִבּוּדַת הַבוֹרָא

צְרִיךְ לְחַקֵּר בְּעֵנָן שְׁמֵטָה, דְּאָמְרוּ חַז"ל
 (תנחומא בהר א) בְּעוֹן שְׁמֵטָה גָלוּ, וְכַתִּיב
 (ויקרא כו לה) 'אֲזֵי תִרְצֶה הָאָרֶץ אֶת שְׁבַתְתֶּיךָ',
 וְצְרִיף לְהַכִּין הַטַּעַם לְמָה דּוֹקָא בְּעוֹן שְׁמֵטָה
 גָלוּ.

וְנִרְאָה לִי עַל פִּי שְׁפֹתַי הַרְמַב"ם בְּמִקּוּמוֹת
 שׁוֹנִים (תשובה פ"ט ה"א) דְּמָה שֶׁהַבְּטִיחַ
 הַקַּב"ה לְאֲבָרְהָם אָבִינוּ ע"ה נְתִינַת הָאָרֶץ לְבָנָיו
 וְכָל הַבְּרָכוֹת הָאֲמוּרָיִם בְּפִרְשַׁת בְּחֻקֵּי (ויקרא
 כו ג-ד) 'אִם בְּחֻקֵּי תֵלְכוּ וְגו' וְנִתְּנִי גִשְׁמִיכֶם'
 וְגו', אִין זֶה שְׂכַר מְצוּהָ, אֶלָּא בְּרָכוֹת וְהַבְּטָחוֹת
 אֵלּוּ הֵם הַכְּנוּת לְעִבּוּדַת ה', כִּי אֵלּוּ אִין לְאָדָם
 מְקוּם מְנוּחָה וְהוּא נֶעַ וְנָד מִמְקוֹם לְמִקּוֹם וְאִין
 מוּכָן לְפָנָיו פְּרִנְסָתוֹ, אִין דַּעְתּוֹ מִיִּשְׁבַּת עֲלָיו
 לְעַבֵּד אֶת ה' וְלִהְיוֹת בְּתוֹרָתוֹ, וְהֵם מוֹנְעִים
 אוֹתוֹ מִלְּהִיּוֹת לְבוֹ שְׁלָם עִם ה' אֶלְקָיו. וְהַבְּטִיחַ
 הַקַּב"ה כִּי יִתֵּן לָהֶם הָאָרֶץ וְשֵׁם יִשְׁבוּ בְּטַח,
 וְאִם שֵׁם בְּחֻקֵּיהֶם יֵלְכוּ, יוֹסִיף לָהֶם בְּרָכָה עַד
 שְׁלֹא יִהְיֶה לָהֶם שׁוֹם דְּכַר הַמוֹנְעִים מִעִבּוּדָתוֹ.

וְהִנֵּה גַּם בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל יִשְׁיָבוּ תַחַת גַּפְנֵם
 וְתֵאנְתֶם, מִכָּל מְקוֹם נִבְטָלוּ מִעִבּוּדַת
 ה' לְפַעֲמִים לְחֹרֵשׁ וְלִזְרַע וְלֶאֱסֹף, כְּדַכְתִּיב (דברים
 יא יד) 'וְאֶסְפְּתָ דְגָנְךָ', וְגַם בְּעוֹשִׂים רְצוֹן הַמְּקוֹם
 (ברכות לה:–) 'וְעַמְדוֹ דְרִים וְרַעֲוֵ צִאנְכֶם' (ישעיה סא
 ה), מִכָּל מְקוֹם טְרוּדִים לְהַשְׁגִּיחַ עַל כָּל זֶה,
 אֲבָל בְּשֵׁנַת הַשְׁמֵטָה שֶׁהַכִּינוּ כְּכַר מִשְׁנֵה שְׁלֹפְנֵיהֶם

מִיסוּרֵי יִשְׂרָאֵל גַּם אִם הֵם רְשָׁעִים, כִּי נִקְרָאוּ
 בָנִים לְמִקּוֹם.

אֲזֵי תִרְצֶה הָאָרֶץ אֶת שְׁבַתְתֶּיךָ כָּל יְמֵי הַשְּׁמֵטָה
 וְאַתֶּם בְּאָרֶץ אִיכִיכֶם (כו לה)

שְׂאִרֵית יַעֲקֹב

רַבִּי יִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב אֶלְגַּאזִי זצ"ל

הַחֲמִיר הַכְּתוּב בְּעֵנֶשׁ בְּטוֹל הַשְּׁמֵטוֹת כִּינּוּן שְׁלֹא
 חָשְׁשׁוּ לְבִטּוּלָהּ שֶׁל תּוֹרָה

שְׁמֵעֵתִי בְּאוּמָרִים טַעַם נִכּוֹן לְשִׁבְעִית בְּשֵׁם
 הַרֵב כְּלִי יִקָּר אֲשַׁכְּנִי ז"ל שְׁטַעַם
 שְׁנֵה הַשְּׁבִיעִית הוּא, לִפִּי שְׁבִישׁ שְׁנַיִם מְבֻטְלִים
 תִּלְמוּד תּוֹרָה עַל כָּל פְּנִים י"ב חֲדָשׁ, דְּהִינּוּ
 יְמֵי נִסְוֹן וְיְמֵי תִשְׁרִי, כְּדָאֲמַרִינָן בְּגִמְרָא (ברכות
 לה:–) דְּאָמַר רַבָּא לְתַלְמִידָיו בְּמִטּוֹתָא מִינֵיכוּ
 לֹא תִיתּוּ קַמְאִי לֹא בְיוֹמֵי נִסְוֹן וְלֹא בְיוֹמֵי
 תִשְׁרִי, הָרִי מְבֻטְלִין בְּכָל שְׁנֵה ב' חֲדָשִׁים, דְּהִינּוּ
 י"ב חֲדָשׁ לְשֵׁשׁ שְׁנַיִם, וְשׁוֹבְתִים בְּשְׁנֵה שְׁל
 שְׁבִיעִית לְתִשְׁלוּמֵי ה' י"ב חֲדָשִׁים שְׁהִיוּ בְטָלִים
 מִתִּלְמוּד תּוֹרָה, אֵלּוּ דְבַרְיֵיהֶם וְהוּא כְּפִתּוּר וּפְרָח.

וְזֶה יִהְיֶה טַעַם הַכְּתוּב (ויקרא כו לה) בְּאֲזַהֲרַת
 הַשְּׁמֵטוֹת, דְּפִתַּח בְּשִׁמְטָה 'אֲזֵי תִרְצֶה
 הָאָרֶץ אֶת שְׁבַתְתֶּיךָ', וְסִיִּם (שם כו מג) 'לְעַן
 בְּמִשְׁפָּטֵי מְאֹסוֹ', דְּמִשְׁמַע דְּמִרְתַּח קָא רְתַח עַל
 עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתוֹ.

וּלְפִי דְּבַרֵי נַעַם טַעַם הַרֵב שְׁעַקְרָה שְׁל שְׁבִיעִית
 הוּא עַל עֶסְקֵי הַתּוֹרָה כְּאֲמוּר, כֹּא הַכְּתוּב
 בְּנוֹתָן טַעַם מִפְּנֵי מַה הִחְרִיד אֶת כָּל הַחֲרָדָה
 הַזֹּאת עַל שְׁבַתוֹת הָאָרֶץ, וְהִיא טַעַמוֹ 'לְעַן
 וּבִיעוּן בְּמִשְׁפָּטֵי מְאֹסוֹ וּבְחֻקֵּי גְעֻלָּה נִפְשָׁם'
 שְׁלֹא חָשְׁשׁוּ לְבִטּוּלָהּ שֶׁל תּוֹרָה, וְעַל עִבּוּדָה
 זְרָה וְגִלּוּי עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דְּמַיִם וְתַר, וְלֹא וְתַר
 עַל בְּטוּלָהּ שֶׁל תּוֹרָה, וְכִמוֹ שְׂאֲמַר (ירמיה ט
 יא-יב) 'עַל מָה אֲבָדָה הָאָרֶץ עַל עֲזָבְכֶם אֶת

ויתחרט על עונות, אז המה לו לכפרה ונרצה עונותיו, אכל אם אומר מקרה הוא ובדרך הטבע הוא, לא נרצה לו. והנה תבת 'או' לפעמים פרושו כמו 'אם' (עין רש"י לעיל ד כג), כמו 'או נודע כי שור נגח הוא' (שמות כא לו), שפרושו אם שור נגח הוא, וכמה פסוקים בדומה.

וזה או אז יכנע לכם הערל, הינו אם אתר שראו הענשים שבתוכה יזנע לכם הערל מלפני ה' תברך, אז והם ירצו את עונם, ויהיה להם הכל לכפרה ולרצון טוב.

ואף גם זאת כהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם להפר בריתי אתם כי אני ה' אלהיהם. וזכרתי להם בריתי ראשנים אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני ה' (כו מד-מה)

שמן ראש

רבי הפאל אברהם טאקי זצ"ל
אין תשובה שלא לעשות תשובה

יש לבאר את הפסוקים, בהקדים את דברי הגמ' בסנהדרין (קה), שבאו עשרה בני אדם וישבו לפני ירמיה הנביא, ואמר להם 'חזרו בתשובה', אמרו לו, 'עבד שמכרו רבו, ואשה שגרשה בעלה, פלוס יש לזה על זה פלוס', ומאחר שמכרנו ה' לנבוכדנצר וגרשנו מעלינו, שוב אין לו עלינו דבר.

והנה, על טענתם שדינם כיעבד שמכרו רבו, השיב רבי יהודה רוזאניס בספרו 'פנשת דרכים' (דרך כה), מהמבאר בגמ' תענית (ב), ששלושה מפתחות לא מסרם ה' בידי שליח, ואחד מהם הוא מפתח של תחית המתים, כמו שנאמר "וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם" (יחזקאל לו, יא). ומובא בגמ' סנהדרין (לט), ששאל מין אחד את רבי אבהו, מאחר

את הכל ואין להם שום התעסקות, אז הם פנויים לעבודת ה' ולהגות בתורתו יומם ולילה. והנה תכלית פנייתם לארץ הנה לעבד את ה', ובשנת השמטה היו פנויים ביותר לעבד ה' בתמים בלי מחשבה זרה, ואם לא ישמרו שמטה בטל המכון כבניסת הארץ, ולכן בעון שמטה גולים. (פר' כי תבוא)

או אז יכנע לכם הערל ואז ירצו את עונם
(כו מא)

מגלה צבונות

רבי אליהו הכהן זצ"ל

הרצון בעברות שכבר נעשו כיון שנהפכו לזביות

קשה, אם ירצו עדין את עונם, נמצא שלא נכנעו לכם לגמרי. ונראה בהקדים דברי רבותינו ז"ל (יומא פו:), בעל תשובה העונות נעשים לו כזכיות וכו'. והפונה, כשיכנע לכם הערל שיעשו תשובה, אז ירצו את עונם שכבר עשו, יען שנהפכו כזכיות.

אי נמי, בהקדים דברי רבותינו ז"ל (ברכות לד:), במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמד, נמצא בעלי תשובה עלו למדרגה גדולה מצדיקים גמורים, מסבת עונם שעשו. באפן כשיכנע לכם הערל, כלומר שיעשו תשובה, אז למפרע ירצו את עונם שכבר עשו, כי בסבתם קנו מדרגה מצדיקים גדולים.

תורת משה - שיר מנחם

רבי טמיעון סופר זצ"ל
כפרת היסורים על העונות

יש לפרש אם באים לאדם יסורים, והוא מודה ומפיר שהמה מן השמים כדי שישוב

מנושאי הפרשה

ולא געלתיים לכלתם להפר בריתי אתם". אומר ה' לישראל, אין לכם לטעות ולומר שמפיון שאתם נמצאים בגלות, אי"כ אתם פעבד שמכרו רבו וכאשה שגרשה בעלה, ואין לכם עלי כלום, פי על טענת 'אשה שגרשה בעלה', התשובה היא "פי אני ה' אלהיהם", ומפיון ש"אל אנכי ולא איש", יכול אני להחזירכם. ועל טענת 'עבד שמכרו רבו', התשובה היא "וְזָכַרְתִּי וְגו' אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְּם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", ומזה שנידתי בעצמי לשם, אף שהוא מקום טמא, מוכח שיש לכם דין 'בנים' ולא 'עבדים', ואב מטמא לבנו. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מנושאי הפרשה

מדוע יענשו ישראל כפול שבע על חטאייהם

חוט של חסד

רבי אליהו הנביא זצ"ל

רכיבי הענשים להציל את ישראל ממות

ואם עד אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם (כו יח). וקשה טובא איך בענין הרעה משלם שבע, וכבר נתחבטו בזה כל המפרשים ז"ל.

ונראה שיובן במאמרם חז"ל במדרש שוחר

טוב (ו ג) הובא בינקוט (תהילים רמו תרלה) על פסוק (תהילים ו ב) 'ה' אל באפך תוכיחני', רבי לוי אמר משל למלך שפעס על בנו ונשבע להכותו מאה חבלים, אמר המלך אם ילקה בנו מאה חבלים כלום יש לו חיים, מה עשה נטל החבל וכפלו על מאה, נמצא לא הדיק את בנו ולא בטל את גזרתו. עד כאן לענינו. עוד ידוע מאמרם ז"ל (פסחים 70):

שה' הוא כהן, במה טבל לאחר שקבר את משה? והשיבו, שטבל באש, וכתבו התוס', שלא הקשה לו היאך בכלל נטמא למת, פי הלא ישראל נקראו 'בנים' למקום, כמו שנאמר 'בנים אתם לה' אלהיכם" (דברים יד, א), וכהן נטמא לבנו, כמו שנאמר "לנפש לא יטמא בעמיו: פי אם וגו' ולבנו" (ויקרא כא, ב). ולפי זה, טענת ישראל 'עבד שמכרו רבו, כלום יש לזה על זה כלום', אינה טענה, שמאחר שישאל נקראים 'בנים', הרי שמעולם אינם יוצאים מרשותו של אביהם שבשמים.

וכן מוכח מהמדרש (ש"ד טו, ו), 'גדולה חבתם של ישראל, שנגלה הקב"ה במקום ע"ז ובמקום טנפת ובמקום טמאה בשביל לגאלם', שהרי כאשר ירד ה' למצרים נאמר "פי אין בית אשר אין שם מת" (שמות יב, ל). ומזה שנכנס ה' למצרים כדי להציל את ישראל, מוכח שיש לישראל דין בנים, ומתן לאב להטמא לבנו.

ואת טענתם שדינם כי'אשה שגרשה בעלה' יש לבאר ע"פ המוכח בספרי' (דברים פ"ט שו), שעתידה כנסת ישראל לומר לה', הרי כתבת "לאמר הן ישלח איש את אשתו והלקה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד" (ירמיהו ג, א). נמצא, שטענתם אינה על עצם זה שגרשם, אלא שמאחר שעבדו ע"ז, דינם כאשה שנשאת לאחר, שאסורה לחזור לראשון.

ומעתה, גם טענה זו נדחית ע"י תשובת ה' לכנסת ישראל (שם), שהרי כתוב "איש", וכבר נאמר "פי אל אנכי ולא איש" (הושע יא, ט), ולכן יכול להשיב אליו את עם ישראל.

ובזה יש לבאר את הפסוקים, "ואף גם זאת בהיותם בארץ אביהם לא מאסתים

'אלה', ואם כן אם האדם עומד על משמרתו משמרת הקדש נקי בלא חטא עד ל"ו שנים, אז הקב"ה חושב גם כן השבע שנים מ"ג עד כ', מה שאין כן אם טעה מדרג השכל אז הקב"ה חושב לו גם כן השבע שנים מ"ג עד כ'.

וזה שאמר אם עד 'אלה', דהינו עד מנן 'אלה', עד ל"ו [שנים] לא תשמעו לי, אז יוספתי ליסרה אתכם 'שבע', דהינו על השבע שנים מ"ג עד עשרים על חטאתיכם, ודפח"ח.

ילקוט האורים

רבי משה אורי קעללער זצ"ל

הוספת ענש על העונות שכבר נמחלו על ידי התפלות

שבע על חטאתיכם, וצריך באור מספר 'שבע' דיקא. ובספר עשרה הלולים (תהלים פ"ח) באר הענין על פי דאיתא שלש תפלות צריך אדם להתפלל בכל יום, ואיתא (ויק"ו ה) תפלה עושה מחצה.

והנה כשאדם מתפלל שלש תפלות, ותפלה עושה מחצה, נשאר מן העברה חלק שמינית, למשל אם מחלק עברה לח' חלקים, כשיתפלל שחרית ותפלה עושה מחצה נשאר ד' חלקים, וכשיתפלל מנחה נשאר ב' חלקים, וכשיתפלל מעריב נשאר חלק אחד.

וזהו שאמר 'אם תלך עמי בקרי', רצה לומר שלא תעשו רצוני, אף אני אלך עמכם בקרי והוספתי שבע על חטאתיכם, רצה לומר אותן שבעה חלקים שפבר מחלתי לכם, אוסיף לכם שיהיו שמונה חלקים במלואו.

שהקב"ה אפלו בשעת כעסו זוכר את הרחמים וכו'.

גם בנדון זה שאנו עסוקים, אפלו שדבר בשעת כעסו ואמר ויסרתי אתכם שבע על חטאתיכם אדרבא זהו לטובה, כמשל המלך שנשבע להכות לבנו מאה חבלים, וכיון שראה שהיה מת כפל החבל לתת לו מאה חבלים בבית אחד, ואדרבא היה זה לטובתו להציל ממנו נפשו. וזה אמר ויסרתי אתכם ומצד רחמנותי לא אתן לכם מכה אחר מכה כדי שלא תכלו, אלא אכפל החבל כדי להציל לכם, וזהו שבע על חטאתיכם רמז לקפילת החבל לשלם להם בתדא מתא, ואדרבא זהו לטובתם כמו שאמרנו מן המשל.

בית ישראל

רבי ישראל חיים ברוין זצ"ל

החוטא כרב שנותיו נעשו אף על חטאי נעוריו משנת י"ג עד עשרים

ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם. וכבר הרגיש רש"י ז"ל בזה מה הלשון אומרת 'שבע' על חטאתיכם, הלא אין זה ממדת חסדו שיפצע מאדם יותר ממה שהרשיע.

ושמעתי בימי בחרותי דבר נחמד בשם הגאון הצדיק מ"ן רבי יודא אסאד ז"ל בעל המכתב שו"ת מהרי"א, דידוע דבבית דין של מטה עונשין מ"ן י"ג, ובבית דין של מעלה מ"ן עשרים, אם כן בזמן הזה ח"ו יאמרו הטועים מדרג השכל שהפקר נהג עד עשרים ח"ו.

אך הענין פה, דידוע (יומא לח:) אם עברו רב שנותיו של אדם בלא חטא טוב לא יחטא, וידוע דרב ימי שנותינו הוא ל"ו כמנן

מנושאי הפרשה

שמענו ונדעם מפוס רבנן קדישי. ויש מי שנהג לעשות למוד בליל ל"ג לעמר ביי עשרה ללמד שבחי רשב"י המפורים בזהר ואדרא זוטא, והוא מנהג יפה.

מועד לכל חי

רבי חיים פאלאגי זצ"ל

במורא ויראה יהיה כל הלילה כרי שזכותו של רשב"י יהיה חופף עליו כל היום

ל"ג לעמר, בכל תפוצות ישראל עושים הלולא רבה על הקדוש התנא האלהי רשב"י זיע"א, ובמדרשים תנו דעתם החכם שלהם והגזברים לבל יעשו קלות ראש ח"ו בלילה הקדושה הלזו כי יהיה להם לפוקה ולמכשול, ובדוק ומנסה דלא יתקדם המדרש ההוא ובמהרה ינתק, וספו תמו רחמנא לצלן.

והירא לנפשו יהיה במורא ויראה ופחד כל הלילה, כדי שתהא זכות רבי שמעון בר יוחאי וחבריו חופף עליו כל היום, וזכור לטוב להגביר מסגני לוי, דעשה הקדש והתקין לדורות ללמד זההר הקדוש שלם בביתו ביום הזה בכנופיא כל התלמידי חכמים שבעיר ה' עליהם יחיו אמן, אין ספק שקנה שם טוב קנה לעצמו קנה לו חיי העולם הבא.

אשרי שיאחז בספר שבחי רשב"י או בספר הלולא רבה להגות לילו יומו, וצדיק יבחן התלהבות גדול בנפשו בקריאתו, ומה טוב אם יוסיף לקרות במאמרים אשר אסף וקבץ בספר קמח סלת כאשר יעין שם, וגם התלמידי חכמים לקרות באיזה מאמרים מהספרי בזה היום. (ס"ז)

אמרי רש"ד

רבי שמעון דב אנאליק זצ"ל

שבעת הענשים על העונות

שבע על חטאתיכם. הנה הא דקאמר 'שבע' בכל הפרשה. יען ברש"י מה שפרש בזה. ויש לומר דהנה ארבע מיתות בית דין יש, סקילה שרפה הרג וחרק, ומלקות ארבעים, ומיתה בידי שמים, וכרת. הרי שבע ענשין. לכך קאמר שבע כחטאתיכם, אם לא תלכו בדרך ה' אז מוכנים לכם שבע ענשין הללו.

ל"ג בעמר

ארחות צדיקים

רבי דוד פינאנדיש דיאט זצ"ל

נעורים כל הלילה ומספרים בשבחו של רשב"י

יען נמצא כתוב בספרן של ראשונים שביום ל"ג לעמר נפטר רשב"י ע"ה, על פן נהגו חסידים ואנשי מצעה בליל זה להיות נעורים ונגזלה שינתם מעיניהם, והיו מספרים כל אותה הלילה בשבח יקר וגדלה של האדון רשב"י במאמרים המוכאים בזהר הקדוש, אחת הנה ואחת הנה.

מורה באצבע

רבי חיים יוסף דוד אדולאי זצ"ל - החיד"א

רצונו של רשב"י שישמחו ביום הזה

יום ל"ג לעמר ירבה שמחה לכבוד רשב"י זי"ע כי הוא יומא דהלולא דיליה, ונודע שרצונו הוא שישמחו ביום זה, כידוע ממעשה מהר"א הלוי זלה"ה ומעשים אחרים אשר

מעשי צדיקים

וברש"י, שתהיו עמלים בתורה.

לכאורה קשה להבין את הפסוקים הללו, הלא קבעו חז"ל (מידושין לט:), 'שכר מצוה בהאי עלמא ליכא', ונראה להסביר על פי מעשה, סוחר בבדי משי, נסע ליריד הגדול בלייפציג עם עגלתו, לרכש סחורה לחנותו.

אחר שמלא את עגלתו עד אפס מקום בסחורה משבחת, יצא לדרך, אף העגלה לא עמדה בכבד המשא והתפרקה על אם הדרך, נאלץ הסוחר לשכר בעל עגלה מכפר סמוך, שיוביל את סחורתו למחוז חפצו.

אחר שהעמיסו על עגלת הכפרי את הסחורה היקרה, נחרד הסוחר לראות את בעל העגלה מניח על סחורתו היקרה של בדי המשי, סל של אכל ובו שמנת, דג מלוח, רבה, בקבוק קפה שחור, וספגניות מטוגנות בשמן.

אבד הסוחר את עשתונותיו ופתח בזעקות על סחורתו העדינה, השיב לו הכפרי "מה אתה רוצה ממני, אתה אדם עשיר, אין לך דאגה לסעודותיך בדרך, הנך משפע במעות, ואתה אוכל במסעדות היקרות."

לעומתך אני, עני ואביון, אין ביכלתי לאכל במסעדות, אם לא אקח אכל מהבית, אני עלול למות ברעב, מכרחני לטל עמי צידה לדרך."

השיב הסוחר, "אם תעשה לי עבודה טובה ונקייה, ותשמר על בדי המשי היקרים,

אם בהקתי תלכו וכו' ונתתי גשמיכם בעתם (כו א - ג)

משלחת יהודים מקרב בני הכפרים, באו לפני הרה"ק **רבי ישראל מרוזין** זיע"א, התאוננו על הוצאת השוררת במחוזם, וחלו פניו שיתפלל ויודו גשמים. אמר להם הרבי, "הרי כתוב מפורש בתורתנו הקדושה, 'אם בהקוטי תלכו' ונתתי גשמיכם בעתם'."

קפיץ אחד מבני הכפרים שלא הבין את דברי הרבי ואמר בפשוטות, "מה הרבי סח לנו 'תורה', 'תורה'. כן תורה, לא תורה, לגשם אנו זקוקים". קם הרבי ויצא את החדר, כשהוא לא רוצה להשיב על דבריו אלו.

רץ אחד מבני הכפר שהיה מלמד יותר בעקבות הרבי ואמר, "אבל רבי, הן בתורתנו הקדושה כתוב במפרש (שמות טו ד), 'למען אנסנו הילך בתורתך אם לא', ביו אם ילך בתורתך ובין אם לא, מבטיחנו ה' יתברך לנשאו ולהרימו. אם כך מעיד בנו הקב"ה, על אחת כמה וכמה שהרבי אינו צריך לדקדק עמנו כל כך."

שמע הרבי דברים אלו היוצאים מלב היהודי התמים והפשוט, וחרד וברך אותם, "הי רצון שה' יתברך שומע כל תפלה ישמע לבקשתכם, ויוריד גשמיכם בעתם". (מגדולי החסידות)

אם בהקוטי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם, ונתתי גשמיכם בעתם וגו', ואכלתם לחמכם לטבע (כו

וְנִתְּתִי גִשְׁמִיכֶם בַּעֲתֵם (כו ז)

בַּעֲרֵב חג השבועות, עלה הרב מברזאן, רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון זצ"ל בעל טו"ת מהרש"ם ללשכת מפקד חיל המצב בעיר, והודיעו שמחר חל חגם של היהודים, על כן הוא מבקש להעניק לחילים היהודים חפשת חג למשך היומים הקרובים.

פַּעֲמִים קודמות פשהגיע הרב עם בקשה מעין זו, נענה לו המפקד ברצון, אך הפעם הקשיח לבו, מחר עומד להתבצע תרגיל רחב הקף, התכוננו לקראתו בקדחתנות זמן ממשך, והנוכחות בו חובה.

הַרְבּ הזכיר למפקד כי הקיסר ירום הודו הבטיח חפש דת בצבא, אך המפקד בשלו, "גם אם הקיסר בכבודו ובעצמו יבקש, לא אעזר לבקשתו, גם אם יבוא מלאך ואפלו הבורא בכבודו ובעצמו, לא אשמע לו".

הַרְבּ חזר ואמר, "הבורא אינו צריך לבקש, ביכלתו להוריד מחר גשמי זעף, ולשבש את כל התרגיל", "כבודו שכח שאנו בעצומו של הקצין", הזכיר המפקד, "השמים בטהרתם, דבר לא ימנע בעד התרגיל מלהתקיים".

אִם הוא יתברך הוריד ברד במצרים השחונה, יכול הוא להוריד גשמים בקיץ, ענה הרב, את תשובת המצביא לא נתן להעלות על הכתב. סוף דבר יצא הרב בפחי נפש מלשכת המפקד, והשמים בטהרתם.

בַּעֲרֵב התקצצו בני ברזאן בבית הנסות לאמירת 'תקון ליל שבועות', בסימן בקש הרב שיאמרו תהלים, כדי שירדו גשמים, בני הקהלה תמהו על הבקשה המוזרה בתקופה זו, אך מלאו אחריה ללא עוררין.

אני מתחייב לשלם לך, גם אתה תסעד במסעדות על חשבוני, העקר תוריד את הסל עם האכל שעלול להזיק לסחורתך".

כִּמוֹ כן השי"ת כביכול, נתן לב לאדם למען העמים בו תורה ומצות, אך האדם הולך ומעמיס עליו דאגות פרנסה, ומחשבות זרות וגשמיות. אומר לו ה' יתברך, "הלא הנך מזיק על ידי כך לסחורתי היקרה מזנה ומפז, הם התורה והמצות הזקוקים ללב טהור".

אך האדם זועק ואומר, 'אם אין קמח, אין תורה' (אבות ג יז), בעקבות כך מבטיחו הקדוש ברוך הוא שאם יקים את התורה והמצות, 'שתהיו עמלים בתורה', יתקיים בכם 'ונתתי גשמיכם בעתם' וגו', 'ואכלתם לחמכם לטבע'. (משלי המגיד מדובנא)

וְאֵת מִצְוֹתֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם (כו ג)

רַגִּיל היה הרה"ק האמרי חיים זיע"א לחזור באזני חסידיו על הספור המפורסם אודות הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, שבביל ראשון של חג הסוכות ישב וצפה בהשתוקקות מתוך כסופין והמית לב, לזמן קיום מצות נטילת ארבעה מינים.

עַם שחר של חג, נגש רבי לוי יצחק לעבר ארון הזכוכית בו הונח האתרוג, וברב התלהבות, שבר מבלי משים את הזכוכית, האמרי חיים סים והתבטא, "שעברה זו תגן עלי".

עַל פי עבדה זו באר האמרי חיים את הפתוב 'ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אתם', 'תשמרו' מלשון 'אביו שמר את הדבר' (בראשית לו יא), שתהיה לכם השתוקקות להגיע לזמן קיום המצות. (סרפי חודש)

חוזרים פנימה, ואין לו לחוכר העני להיכן ללכת.

שִׁפְךָ היהודי את לבו לפני הרבנית, אך היא ענתה כי הרבי אינו שוהה עתה בבית, "שמע נא בקולי, הכנס אל נכדי רבי מאטעלע, הוא יוכל להושיעך". עשה פן החוכר נכנס אל הנכד וספר את צרתו, נאנח הנער ואמר, "אלו היה סבי בבית, היה מושיעך".

התחנן לפני החוכר, "הלא גם אתה יכול להושיעני", סבתך הרבנית שלחה אותי אליך, אך הוא סרב בענוה ואמר, "לא אוכל לעשות דבר", קם החוכר ביאשו הרב ואמר, "אם אינך יכול לעזור לי, אין לי טענות כלפייך, אך אם גיךך להצילני ואינך עושה זאת, לא אמהל לך לעולם", ופרץ בבכי מר.

נשאר הנער מבהל, לפני עומד יהודי אמלל, בוכה ורועד, לפתע חש את גדל צרתו וצערו של האיש, "אל תבכה", אמר, "הדלק הפנס וגלף אל המקוה". היתה זו שעת ערב, במקוה נשאר החוכר למעלה כשהפנס גידו, ואלו הנער התפשט וירד לטבל.

משחלף זמן רב והנער לא עולה מהבור, תמה החוכר על הנער המתמהמה לצאת מהמים, נבהל שמא חס ושלום טבע, וחשב לרדת למקוה להוציאו, אך הוא חש כאלו יד נעלמה אוחת בו, ולא מניחתו לזוז ממקומו.

דעתו של החוכר כמעט נטרפה עליו, לבסוף שמע רעשים קלים מהמים החשוכים, הרבי הצעיר עלה מהמקוה, התלבש, ואמר לחוכר, "סע לביתך, אל תירא, אני מקוה שבעזרת השם הפריץ לא יעשה לך כל רע".

בהגיע החוכר לכפרו, מהר לקראתו הפריץ ובקש את מחילתו, אחר ספר כי כל

בעלות השחר יצא הרב לטבל, ובשובו נשא עינים למרום, שחר חדש עמד להפציע על שמים בהירים, תמה הרב ואמר, האם יסכים הבורא שיתחלל שמו חלילה. בעודו עומד בתפלת השחר, רכב המצביא לזירת התרגיל, הגדודים נערכו, החוצצרות הריעו, הפרשים התפרסו, והדגלים הונפו.

האות נתן, ובאותו רגע פרצה רוח סערה מפרקת הרים, ופרשה על השמים מרבד עננים קודרים, ברקים ברקו ורעמים הרעימו, וגשם זלעפות נתן, החילים נרטבו עד לשד עצמותיהם, והזירה היתה לאגם מים.

"התחילו בתרגיל", רעם קולו של המצביא, אך מפקדי הגדודים נסבו עליו, התחננו שייבטל פקודתו טרם ישתבש התרגיל החשוב בעודו באבו.

"יודע אני שהרב פעל זאת", קרא בחרון אין אונים והדהיר סוסו העדיה, בקש שיקראו לרב העומד בתפלה, והבטיחו נאמנה שמעתה ואילך ימלא כל משאלותיו, אינו חייב להטריח עצמו, די אם ישלח שליח. (תכלת מרדכי אות לב)

ואכלתם לחמכם לטבע וישבתם לבטח בארצכם (כו ה) **בהיות** הרה"ק רבי מרדכי זנ מהורנסטייפול זיע"א נער בן שתים עשרה, מתגורר היה בבית סבו אבי אמו, הרה"ק יעקב ישראל מטשוקאס זיע"א, אחר שהתינתם מאמו שהסתלקה בדמי ימיה.

לבית הסב הגיע חוכר עני, לבקש מהרבי שיפציר לישועתו מהפריץ הנוגש בו, אין גידו לשלם את דמי החכירה, הפריץ שלח להוציא את חלונות ביתו, הקר והשקל

אמר להם הרבי, "לא תוכלו לרמות את מיילך, סבורים אתם שזו רוח הקדש, לא ולא, אבל מתוך התורה הקדושה, אפשר לדעת הכל. הלא תראו שאמרה התורה, כאשר יקדישו בהמה טמאה שאינה ראויה להקרבה, יש להביאה לפני הכהן שיעריף אותה ויתן דמיה לבדק בית המקדש, וכן המקדיש ביתו לה', יעריכנו הכהן ויתן דמיו לבדק הבית.

מפליא הדבר, הלא הכהן עוסק בתורה לדעת להורות משפט וללמד תורה, מנין לו לדעת שני חמור סוס וגמל, הכי סוחר בהמות הוא, מנין לו לדעת שני בתים, הכי שמאי דירות הוא, אלא מתוך התורה הקדושה, יודעים הכל. (אהא אלימלך)

ובל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה' הוא קדש לה' (כו ל)

כאשר הגיע הרה"ק רבי שמואל פּרנקל מדאראג זיע"א לשבות בעיר מאקאווא, נכנס לחדרו ר' אליעזר פיין מקאוואטש-האז לאחר השבת, ובקש ברכה שיראה הצלחה בעסקיו. **ענהו** הרבי, "הקפד לתן מעשר מכל רוחיך, ותראה הצלחה בכל דרכיך", אחר נטל הרבי דף ורשם לפניו באמרו, "לדגמא, בשנה זו פתחת חנותך ויתרבה רכושך, בסוף השנה יעמדו רוחיך על סף אלף רבל כסף, אז תתן מעשר מאה רבל כסף.

בשנה השנייה יתרבה עוד רכושך לסף זה וזה, אז תתן מעשר כף וכף, כה חשב לו על הכתב למשך כמה שנים קדימה, ופטרו לשלום". ר' אליעזר נטל את הנר והניחו למשמרת, ואכן נתקיימו דברי הרבי במלאם, בכל שנה הרויח גדיוק כפי שחזה הרבי והעלה על הכתב, ויהי לפלא.

הלילה לא עצם עיניו, מאן דהוא לפת את גרונו ובקש לחנקו, אז העלה בדעתו כי הדבר בא לו כענש על שהתעלל בחוכר היהודי, והפקירו עם משפחתו לקר ולשג.

מהר הפריץ להעיר את משרתי באישון לילה, ולצוות עליהם להחזיר את הזוגיות בחלונות בית היהודי, רק אז חדלה היד המסתורית מלחנקו, ויהי הדבר לאות ולמופת בכל הסביבה.

כאשר חזר הסבא לביתו והרבנית ספרה על המופת של נכדו יעקב ישראל, נענע בראשו, נאנח ואמר, "יותר מדי מקדם הוא מתחיל לסכן את נפשו". (מדור אל דור)

והעריף הכהן אתה בין טוב ובין רע כערכך הכהן כן יהיה (כו יב)

ספר רבי שאול לנדא זצ"ל רבה של בארדיוב ומחתנו של הרה"ק הנעם אלימלך זיע"א. בעת שבקש הנעם אלימלך לעלות לארץ ישראל, מחשבה שלבסוף לא יצאה לפעל, התמהמה מעט בעיר סמוכה לברודי.

משנשמע בברודי שהרבי שוהה בעיר הסמוכה בדרוכו לארץ הקדש, נהרו המונים להתברר מפי קדשו ולקבל ברכת פרדה, ביניהם היה גביר שהגיע עם בתו היחידה. כשבאו, הביע הרבי מורת רוחו ושאל, "איך קונים לנערה שרשרת פנינים בחמשים רבלים", הון עתק.

התנצל העשיר ואמר, "שלמתי במחירם ארבעים ותשעה רבלים בלבד", אך הבת התערבה, "האמת אבא שהמוכר לא הסכים לרדת מחמשים זהובים, אתה לא הסכמת לשלם אלא ארבעים ותשעה, את הרבל החמשים הוספתי אני".

שאשתו יולדת תאומים", אותו רב היה חשוף בנים רח"ל, בשנה זו ילדה אשתו תאומים. (מאורי אש)

כפי שאמרו רבי שמעון בר יוחאי

כל חייו, דבוק היה הרה"ק רבי ברוך ממעזיבון זיע"א ביותר בספר הזהר הקדוש, לעתים אף רוקד היה עם הזהר באמרו, "אני שלך ואתה שלי". פעם שבת בצלו הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זיע"א, אך במשך כל השבת לא שמע ולו דבר תורה אחד מפי רבי ברוך, שהיה כידוע ממעט באמירת דברי תורה.

אחר שהפציר בו הרבי מאפטא במשך כל השבת שיואיל להשמיע איזה דבר תורה, נענה לו רבי ברוך, ובסעודת רעוא דרעוין החל להקריא קטעים מספר הזהר הקדוש.

בתוך קריאת רבי ברוך מדברי הזהר, קם לפתע הרבי מאפטא ויצא את בית המדרש, לפליאת הנוכחים, אחריו יצאו כל חסידי אפטא שבאו עמו, כשהם אינם מבינים מדוע יזקא אחר שכבר הסכים רבי ברוך לומר תורה, יוצא רבם מבית המדרש.

כשהגיעו החסידים עם הרבי מאפטא לבית האכסניא, ראו את הרבי מאפטא נופל בחלשה גדולה עד כדי שכמעט והתעלף. אחר הסביר שבעת שקרא רבי ברוך את דברי הזהר הקדוש, יצאו דברי הזהר מפיו בדיוק כפי שאמרו רבי שמעון בר יוחאי בעצמו, הוא לא היה מסגל לסבל את קדשת הדברים, עד שהרגיש שהולך להתעלף, והיה מִכְרַח לְצֵאתו. (כתבי ר"י טו"ב עמ' רי)

כל ימיו היה ר' אליעזר מספר מעשה זה, באמרו שעשירותו באה ממקור טהור, מברכת הרבי. לימים כאשר נסע ר' אליעזר לבעלזא, אמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א לבני ביתו שירכשו את צרכי השבת מכספו של ר' אליעזר, המעות הללו מקורם טהור, כאשר זכה בהם מברכתו של הצדיק. (עובדא דשמואל אות ז)

ל"ג בעומר

נעשה אדם נאמר בעבורך

ביום ל"ג בעומר הודמן הרה"ק הבית אהרן מאסרלין זיע"א לעיר ברויטשוב, בה התאכסן בבית החסיד רבי ישראל אייזנשטיין ז"ל. כמנהגו, ערך הבית אהרן שלחן לכבוד ההלולא של התנא האלקי ושב"י זיע"א, ובתוך הסעודה כבד את המסבים, שכל אחד יגיד מימרא מהזהר או מדברי התנא הקדוש.

באמצע הסעודה הגיע רב לשלחן, והרבי כבד אף אותו שיאמר מאמר מבעל ההלולא, אך הרב החשוב הרגיש לא בנוח, חשב שאין זה מכבודו לומר מימרא מהרשב"י.

משלא ותר הרבי ופקד עליו, "אמר, אמר", פתח הרב ואמר, "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי, נח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשו האש, ואל ילבין פני חברו ברבים" (בבא מציעא נט.), מאחר וראה בדרישת הרבי עלבון עבור כבודו.

אמר לו הבית אהרן, "נו, נו, תמשיך את המימרא שהתחלת, מנלן מתמר", אחר הוסיף הרבי ואמר, "מאמר זה שיר למי

הכנמה מרבי שמעון

בקש מידידו רבי יוסף עדס זצ"ל מרבני ישיבת פורת יוסף, למלא את מקומו.

בשנת תשכ"ב, עמדו חברי השעור לסיום בשעה טובה את מסכת שבת, יחד עם מורם ורבם, הגאון רבי יוסף עדס, החלטה גמלה בלבם, לערוך את סעודת הסיום במירון הרחוקה, על ציונו הקדוש של התנא רבי שמעון בר יוחאי זיע"א.

נסיעה למירון באותם ימים בתנאי הדרך הקשים, לא היתה דבר של מה בכך, אך הדבר לא הרתיע את משתתפי השעור, מנוי וגמור עמהם היה לערוך את הסעודה וזקא במירון, רעיון נוסף עלה במחם של לומדי השעור, להזמין את מוסד השעור רבי עובדיה יוסף, להשתתף עמם בשמחת הסיום.

הם נגשו לבית רבי עובדיה בדחילו ורחימו, ושאלו, "האם יסכים כבוד הרב לכבדנו בהשתתפותו בסיום המסכת", הרב חיר בוגם, אך השיב בסרוב, "זמני יקר, לא אוכל להטלטל בדרךים במשך שעות ארוכות. אני מעדיף לשבת בביתי וללמד", אמר.

"הלא גם הרב קשור לשעור שלנו, אנו שומעים מפיו שעור בהלכה מדי יום, עם סיום שעורו של הרב עדס" נסו התלמידים את כחם בשנית, אך הרב נותר בסרובו, התלמידים היו מאכזבים, אך ידעו כי לא יצליחו להניאו מדעתו, ושבו כלעמת שבאו.

בלילה בו נערף הסיום, עלה רבי משה חי שראבני ז"ל, גבאי בית הכנסת "שושנים לדוד", על יצועו בשעה אחת עשרה בערב, וחלום מפלא נגלה לעיניו, **רבי יעקב חיים סופר** זצ"ל בעל **קף החיים**, הופיע בחלומו וצוהו, "לך לחכם עובדיה יוסף ותאמר לו, שרבי שמעון בר יוחאי ממתין לו במירון,

כתב רבי מיכל בן הרה"ק רבי משה מסאמבור זיע"א, אחי הרה"ק העטרת צבי זיע"א, בשם בן דודו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זיע"א. לעיר זידיטשוב נקלעו אנשים מכבדים מארץ הקדש, ונכנסו אל הרה"ק רבי צבי הי"ט מזידיטשוב זיע"א בעל העטרת צבי שקרבם ביותר, ואף כבדם לגשת ולהתפלל לפני העמוד.

כשנכנסו האורחים לקבל ברכת פרדה מהעטרת צבי, עמד רבי יצחק אייזיק מאחורי הדלת, ושמע את דודו העטרת צבי מוסר להם קונטרס שמות מכתב יד קדשו, בו כתב לבאר את השמות הקדושים, ומצוה אותם להניחו על ציון התנא רבי שמעון בר יוחאי זיע"א.

משיצאו האנשים את חדר קדשו, בקשם רבי יצחק אייזיק שרוצה לראות את הקונטרס, וראה שהרבי כתב עליו, "אבקש לגלות לי אם פונתי לאמתות פונתו הקדושה", וחתם את עצמו, "תלמידך צבי הירש מזידיטשוב".

בקש רבי יצחק אייזיק מהאורחים שישלחו לו מכתב מארץ ישראל, מה נעשה עם הקונטרס, ואף שלשל לידם את דמי משלוח המכתב. אחר כמה שבועות כתבו לו שמיד משהניחו את הקונטרס על הציון הקדוש, נעלם הקונטרס מעיניהם, רבי שמעון ככל הנראה קבל אותו. (עטרת זקנים)

רבי שמעון בר יוחאי מחכה

בבית הכנסת שאול צדקה בירושלים, יסד רבי עובדיה יוסף זצ"ל בשנות צעירותו שעור יומי, משעמד לצאת ולכהן כרב במצרים,

אפשר במירון לפעל הכל

יום ל"ג בעומר, מפרסם ה"ה בחצר הרה"ק רבי משה מרוזנודוב זיע"א כיום פקידה וישועה, המונים נהרו לקבל מברכותיו הקדושות, עד שמרב הדחק לא עלה בידי הגבאים להשתלט על הקהל, הרבי עצמו נאלץ ה"ה לעמוד ליד הפתח, כשהוא מפקח על הסדר.

נדהג ה"ה לחלק ביגל ביום זה, באמרו כי יש בשמו רמז ל"ג בעומר. ידוע לי על יהודי ממעליץ בשם ר' אליעזר שהרבי כבדו בביגל בל"ג בעומר, מאז דרך כוכבו עד שה"ה לעשיר גדול ובעל צדקה מפרסם, כשהוא ממשיך לנסע אל רבי משה תמידין כסדרן.

באחת השנים התבטא הרבי מרוזנודוב, "אלו הייתי יכול להגיע ביום ל"ג בעומר למירון, כלתי לפעל עבור יהודים כל מה שהייתי רוצה, אולי גם את הגאולה השלמה".
(החכמה מא"ן)

בזכות השקיפה ביהר הקדוש

שמעתי מפי דודי הרה"צ רבי פנחס יוסף מסלאוויטא חתן הרה"ק רבי שמואל אבא מסלאוויטא זיע"א. בשנת תקכ"ט או תק"ל, עת פרצה באזור מגוריו מגפת החלירע, יצא הרה"ק **רבי פנחס מקוריץ** זיע"א עם כל בני ביתו את העיר, והתגורר לבדו ביער.

מימות הקיץ עד תחלת החורף, שקה רבי פנחס ביער, אף כאשר החל הקור לבוא ועדן לא שקטה המגפה, היו לרבי פנחס צער רב מאחר ולא ה"ה יכול להמשיך

יש שם הארה גדולה, למה הוא לא הגיע לסיים".

רבי משה חי התעורר נפעם ונרגש, אף אמר לעצמו, "חלומות שוא ידברו", ושב לישן, אך נעצמו שמורות עיניו, והחלום חזר ונשנה, שוב הופיע הכף החיים בחלומו, ונער בו, "מדוע חזרת לישן, אמרתי לך שרבי שמעון בר יוחאי מחכה לחכם עובדיה שיבוא לסיים".

משנשנה החלום, הבין רבי משה חי כי החלום ה"ה הנו חלום אמת, הוא קם ומהר לבית רבי עובדיה, לספר את דבר החלום, הרב האזין ופסק, "אכן חלום אמת הוא, הולכים למירון".

השעה שתים עשרה וחצי בלילה, מונית הזמנה לבית הרב, רבי משה חי ורבי עובדיה נכנסו פנימה, והנהג החל בנטיעה למירון, והנה ראו זה פלא, תוך שעה וחצי עמדו רגליהם במירון, היתה זו קפיצת הדרך של ממש, בכבישים המפתלים והמשבשים בשנים ההם.

למירון הגיעו בדיוק כאשר החלה סעודת הסיים, הנוכחים התפלאו לראות את הרב, אולם רבי משה חי הסביר להם פשר הענין. הרב נעמד לצד ציונו הקדוש של רבי שמעון בר יוחאי, ונשא דרשה מפלאה במשך ארבעים דקות, כשצדו יושבים הגאונים **רבי יהודה צדקה, רבי יוסף עדס, רבי ישועה עטיה, ורבי בן ציון אבא שאול** זצ"ל.

הכף ה' בידו צלח, לאחר מכן עוד הספיק הרב לנסע לצפת לבקר בציוניהם הקדושים של ה"בית יוסף" והארי"ז, להעתיר בתפלה על ציונו הקדוש של בניהו בן יהודע על אם הדרך, ולשוב לתפלת הנץ בירושלים עיר הקדש. (המתמיד)

במחצית השנה ישב רבי פנחס עם בני ביתו באניפולי מתוך שקט ושלווה, כל ימי מגוריו בה, לא מת אדם בכל רחבי העיר, אפלו נפל לא היה.

יהי היום, שני בעלי דינים עמדו לדון תורה לפני רבי יעקב רב העיר, ולא הסכימו לשמע על פשרה, רק שייפסק להם כדון תורה. פסק רבי יעקב כדון תורה, "איש פלוני זכאי ואיש פלוני חייב", והאיש שייצא מחייב כדון תורה, בזה בדברים את רבי יעקב אב"ד העיר, כשרבי פנחס שומע ושותק.

כאשר פסקה המגפה מגלילות קוריץ, שב רבי פנחס לביתו, אחר זמן לא חש רבי פנחס בקו הבריאות עד כדי שנפל למשכב, אז שמע כי בשמים דינים אותו על אשר שמע זילותא דבי דינא, שבזו את רבי יעקב, והוא שתק ולא אמר מאומה.

בשמים היו מימינים ומשמאלים, היו שלמדו עליו זכות והפכו בזכותו, מחמת שהגיע מעיר אחרת, על כן לא היה ביכלתו למחות כדבעי, לבסוף נגמר הדבר בבית דין של מעלה להביא את דינו לפני התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי זיע"א, כאשר יצא מפיו הקדוש, כן יקום וכן יהיה.

הביאו את התנא רבי שמעון בן יוחאי לחרץ את דינו, הוא הפך בזכות רבי פנחס ואמר שיניחו לו, מחמת שלומד ושוקד תמיד בספר הזהר הקדוש. כאשר פסק כן רבי שמעון בן יוחאי, מיד הקל חליו, עד שקם וחזר לבריאותו.

לימים כשספר רבי פנחס שראה את רבי שמעון בר יוחאי, הוסיף כי שערוותיו דומות לזקנו של התנא שמעון בן יוחאי, כן שמעתי מפי מגידי אמת. (אהלי צדיקים)

במקום זה, ולא היה לו מקום לעבר אליו בימי החרף הקור.

באישון לילה חלם הרה"ק רבי יעקב אב"ד אניפולי זיע"א מתלמידי הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א, כי בשמים עומד קטרוג גדול כנגד יהודי המדינה, מחמת היסורים שיש לרבי פנחס השוהה בעיר בימי החרף, ואין לו מקום אחר ראוי למגורים.

כאשר הקיץ רבי יעקב משנתו קרא לכמה מאנשי אניפולי, ספר להם את דבר החלום, ובקשם לנסע לעיר אל רבי פנחס, ולהביאו עם משפחתו לעיר, הם שמעו לדבריו, שכוונו עגלות ויצאו אל העיר, והביאו את רבי פנחס ובני ביתו לאניפולי.

לא עברו ימים ספורים, לאדון העיר הגיעה מסיירה, על כך שהביאו משפחה שלמה מהמחוז בו משתוללת המגפה, דבר העשוי להפיץ במהירות את המחלה המסכנת בעיר.

כאשר שמע את הדבר בערה בו חמתו, מיד שלח לקרא אליו את רבי יעקב ורבי פנחס מקוריץ, ונער ברבי יעקב, "כיצד זה הבאת אנשים מעיר הסובלת מהמגפה הקשה, לעירנו בה היא לא נראתה עד כה".

השיב לו רבי יעקב כי הוא הביא לעיר איש אלקים קדוש, ובדאי ישור שלום ושלווה השקט ונבטח, כל ימי היותו בעיר, האדון שהכירו זה מכבר שאל, "התוכל להיות ערב על הדבר", והוא השיב "הן".

נטל האדון גליון וכתב, "רבי יעקב ערב שכל הימים שישב ויתעבב כאן רבי פנחס, ישור בעיר שלום ושלווה והשקט ונבטח, ולא יארע כל רעה וכל נגף, מיתה וחלאים", אחר שאל את רבי יעקב ורבי פנחס האם הם מוכנים לחתום על המסמך, והם חתמו.

מילין קירין והיודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד הי אביהנרא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֲזֵה־תָא

חֲזֵה־תָא דְאִוְרֵי־תָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

לעלות ממדרגה למדרגה ברוחניות על ידי העמל התורה

עצמו שגיע לגדר השלימות ונמצא שהוא עומד במקומו שאין לפניו עוד מדרגות לעלות בהם, ולא דרך ארוכה ללכת בה.

ובהמשך במשנה תורה (דברים יג ה) נצטוו כל ישראל בלשון הליכה 'אחרי ה' אלקיכם תלכו ואותו תיראו ואת מצוותיו תשמרו ובקולו תשמעו ואותו תעבדו ובו תדבקו', שכל עבודה ועבודה בין ביראת שמים, בין במידות טובות, בין בשמירת המצוות ודביקות בה', כולם יהיו על דרך מוסיף והולך בהליכה תמידית מדרגה לדרגה. וכן אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט א) 'אשרי תמימי דרך, ההולכים בתורת ה', ולא אמר 'הלומדים תורת ה', כי הלימוד ועבודת ה' צריכים להיות במדרגת מהלך, להיות מוסיף והולך בכל יום בלימוד התורה ועבודת הבורא יתברך שמו.

סיפור בביאור מעלת המהלך ואינו עומד

לבאר העניין מביא **הבן איש חי ע"ה**, מעשה בחסיד אחד שראה בחלום שיש סולם גדול שיש בו אלף מדרגות, והמלך היה עולה בסולם ההוא והגיע לחציו למדרגה הת"ק. בבוקר הלך אצל המלך וסיפר לו החלום וישמח המלך על חלומו וציוה לתת לו אלף זהובים במתנה. והנה, אשת השכן שמעה משכנתה מה שהרויח בעלה מספור החלום, ואמרה לבעלה, הנה השכן ראה את המלך מגיע לחציו הסולם ונתן לו אלף זהובים, אתה תלך היום אצל המלך ותספר לו חלום חלומו של השכן, אך תספר לו שראית שהמלך עלה לראש הסולם למדרגה האלף, ובודאי יתן לך עשרת אלפים זהובים.

אם בחקותי תלכו וגו' (כו ג). נראה לרמוז בלשון 'תלכו', שלא תעמדו על מקום אחד אלא תלכו ממדרגה למדרגה בבחינת 'ילכו מחיל אל חיל' (תהלים פד ח), ואין לזה דרך אחרת אלא 'שתהיו עמלים בתורה' כדברי רש"י, שלתכלית זו נברא האדם כדאימת בגמרא (סנהדרין צט): על הפסוק (קהלת ו ז) 'כל עמל האדם לפיהו' שכל בריאת אדם הינה לעמל תורה, והעמל שבתורה הוא שמוסיף ברכה, בבחינת הליכה מדרגה לדרגה, ככלל הגדול ברוחניות שאי אפשר לעמוד במדרגה אחת, כי אם אין האדם מתעלה ברוחניות הרי הוא עלול ליפול ממדרגתו. ועל שם כן נקרא האדם 'מהלך' שיש ביכולתו לילך ולהוסיף בכל עת, כמו שכתוב (זכריה ג ז) 'ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה', כי המלאכים נקראים 'עומדים' על שהם קבועים במדרגתם, ואין להם לא שכר ולא עונש על מעשיהם כי הם קבועים תמיד על עמדם, ואילו האדם מוסיף ומתעלה תמיד ממדרגה למדרגה.

עבודת ה' נקראת הליכה

על שם כן נקראת עבודת ה' יתברך בתואר הליכה, כמו שמצינו בכמה וכמה פסוקים בתנ"ך, כדוגמת הפסוק שלפנינו 'אם בחקותי תלכו' שפירשו בו ענין העמל בתורה, וכן נצטוו אברהם אבינו ע"ה מפי הגבורה בלשון הליכה, כדכתיב (בראשית יז א) 'התהלך לפני והיה תמים', ופירש רש"י 'תרגומו פלח קדמי, הדבק בעבודתו'. כן כתיב (שם יב א) 'לך לך', וביאר **הבן איש חי** (דרושים ריש לך לך) רוצה לומר, תואר 'לך' של בני אדם המהלכים יש 'לך' ולא תואר עומד, והקדוש ברוך הוא מייצעו שלא יחשוב על

הכל האדם אחר עצת אשתו לבית המלך, ויספר את חלומו אל המלך, כששמע המלך את דבריו ציוה להשליכו מן הגג אל החצר שכן חלם חלום רע על המלך, כיון שלא נשארו מדרגות לעלות בהם אם כן יצטרך לירד, אבל חלומו של הראשון שנראה המלך בחצי הסולם, פירושו

שיש לפניו עוד עליות רבות לעלות בהם, וכל שיש בידו עתה כח ממשלה הוא עודונו בחציו, לכך שמח בו ונתן לו מתנות על החלום הטוב. ומכך נלמד לדרכנו דרך התורה והמצוות כי המעלה של הרואה עצמו מתהלך ולא עומד, שעדיין יש לפניו דרך ארוכה בעבודת הבורא ללכת בה.

מִלְתָּא דְפִלְיָאָה

ההולך ממדרגה למדרגה מתעלה גם בעולם העליון

כפי מה שהאדם מוסיף והולך בעבודתו בעולם הזה כן הוא זוכה להוסיף ולהתעלות גם בעולם הבא, כמו שאמרו חז"ל (ברכות סד): תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר (תהלים פד ח) 'לכּו מחיל אל חיל, יראה אל אלקים בציון'. וזהו שהיה דוד המלך ע"ה מבקש (שם קטז ט) 'אתהלך לפני ה' בארצות החיים', שגם בעולם העליון יזכה להתהלך לפני ה'.

גילה לנו הנודע ביהודה (מבוא בדרשות הנודע ביהודה (ויחיא)) העצה לזכות לזה על ידי שבניו וצאצאיו עובדים את ה' וזוה הם מסייעים לעילוי נשמתו, שכל מה שהם מוסיפים בשלימותם נחשב לו לזכות הואיל והוא הדריכם כל ימי חייו לעבודתו יתברך שמו, וזיכה אותם ללכת בדרך ישרה ולכן נשאר לו חלק במעשיהם הטובים ולימודם.

בנים טובים מוסיפים לעילוי נשמת ההורים גם בעולם העליון

בזה מפרש הוא את הכתוב אצל יהושע הכהן הגדול (ראה זכריה ג-ג וברש"י) לאחר שהצטוו להפריש את בניו מן הנשים הפסולות ו'נתתי לך מהלכים בין העומדים האלה', כי הצדיק לאחר מותו פוסק מלהיות מהלך והוא במדרגת המלאכים העומדים במדרגה קבועה, אמנם על ידי שהפריש את בניו מן החטא וחינך אותם בדרך הישר יזכה להיות 'מהלך' גם בעולם העליון בין המלאכים, כי בניו מזכים אותו במעשיהם הטובים ועל ידיהם הוא מוסיף להתעלות גם לאחר מותו.

ועל דרך זה מבאר הגמרא (ב"ב קטז). דוד שהניח בן כמותו נאמרה בו 'שכיבה' ולא נאמרה בו 'מיתה', שגם אחר מותו לא שייך בו מיתה רק בחומרם שהוא הגוף הנקבר בארץ, אבל מצד צורתו שהיא הנשמה לא נאמרה בו מיתה, לפי שציוה את שלמה בנו קודם פטירתו ללכת בדרכי ה', כמו שכתוב (מלכים א' ב א-ג) 'ויקרבו ימי דוד למות ויצו את שלמה בנו לאמר, אנכי הולך בדרך כל הארץ וחזקת והיית לאיש, ושמת את משמרת ה' אלקיך ללכת בדרכי לשמור חוקותיו ומשפטי ועדותיו וגו', ואם כן כל מה שהוסיף שלמה לשלמותו נחשב לדוד אביו לזכות, ואם כן גם אחר מותו עלה ממעלה למעלה ולכן לא נאמרה בו מיתה.

ההיד"א ע"ה הביא את דבריו וצדיקים (כסא דוד דרוש י"ב לשבת כלה), ועל דרך דבריו הוסיף לפרש מה שכתוב (משלי כ ז) 'מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחרי', האי 'בתומו' לשון תם ונשלם, היינו כשנשלמו ימי חייו והסתלק מהעולם, עם כל זה הוא עדיין מרויח מוסיף להיות נקרא מתהלך בעבודת ה' ולא עומד, וזה מצד שהדריך את בניו לעבודתו יתברך שמו והם אוזחים מעשיו בידם, ולכן יש לו חלק במעשיהם הטובים ולימודם, וגם 'בתומו' נקרא 'מתהלך', 'אשרי בניו אחרי', כלומר זה מורה כי הם אשורים ולטושים אחריו בדרכיו ובמצוותיו, ונאמר בהם אשרי.

ונראה להוסיף ולדייק בדבריו של דוד המלך ע"ה, באמרו 'אנכי הולך וגו', הליכה דייקא, כי כפי שיתחזק שלמה בנו וישמור התורה והמצוות כך יזכה דוד להמשיך גם בעולם העליון להיות מן המהלכים ולא מן העומדים.

רמז לכך בפסוק 'אם בחקותי תלכו'

הנהגה ראשי תיבות הכתוב 'אם בחקותי תלכו' ו'אית' עולה 'אבות', וכן סופי התיבות 'מיו'ת' עם הכולל בגימטריא 'האמהות', כמו שכתב מו"ר זקני עטר"ר מרן האביר יעקב ע"ה (בספרו פיתוחי חותם בפרשתנו) לרמזו לנו שלא נסור מדרכי אבותינו ואמותינו. ולפי דברינו יש לומר, שבא לרמז שאם מקיימים את הפסוק 'לכו מחיל אל חיל' ומוסיפים להתעלות בתורה ויראת שמים ועבודת ה' יתברך בדרכי האבות והאמהות, אזי גם הם ימשיכו ללכת ולהתעלות אף כשנמצאים כבר בעולם העליון.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

האות וא"ו רמז לתורה ולקב"ה ולישראל

עוד יש לפרש, שלכך לקח יעקב אבינו את אות וא"ו, כי היא רומזת לקב"ה ולתורה ולישראל, וכמו שאמר הרה"ק רבי דוד מלעלוב ע"ה שהאות וא"ו יש לה ג' צירופים, וא"ו ו"ו ו"ו, וא"ו בגימטריה י"ג כמנין 'אחד' רמז להקב"ה שהוא 'אחד', ו"ו בגימטריה כ"ב רמז לכ"ב אותיות התורה, ו"ו בגימטריה י"ב רמז ל"ב שבטי ישראל, ועל פי זה ביאר את האמור בזמירות האריז"ל (ליל שבת קודש) 'שכינתא תתעטר וכו' בוויין תתקטר', שבג' מילויי האות וא"ו מתקשרת השכינה הקדושה, בבחינת אורייתא קוב"ה וישראל חד (זוהר אחרי עג).

חיסרון אותיות ו"ה בזמן הגלות

עוד ביארו סיבת נטילת אות וא"ו בדוקא, כי בגלות אין שם הוי"ה שלם ואותיות ו"ה נעלמות, ועל זה ביקש דוד המלך (תהלים עב יט) 'וימלא כבודו את כל הארץ', שיתמלא שם הוי"ה במלואו, ולא יהיה עמלק מעכב התגלות כבודו יתברך בעולם, ולכן נחסר ה' פעמים אות וא"ו, רמז לאותיות וא"ו וה"א משם הוי"ה, ועל זה נטל ממנו יעקב הערבוני שיגאל את ישראל ויביא להשלמת שם הוי"ה.

עיקר התכלית עמל ויגיעה בתורה

אם בְּחֻקֵי תִלְכוּ וְגו' (כו ג). כתב רש"י: שתהיו עמלים בתורה.

עיקר מעלת לימוד התורה הוא מתוך עמל ויגיעה, ולא שיהיה הלימוד רק בדרך תענוג, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות סג): שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וזה אמרו 'שתהיו עמלים בתורה' שיהיה הלימוד בדרך עמל ויגיעה לפלפל ולישא וליתן בעומקה של הלכה, כי הלימוד בלי יגיעה אינו מתקיים באדם. בזה פירש ה"ט"ז (או"ח סי' מז סק"א) הטעם שתקינו בנוסח ברכת התורה 'לעסוק בדברי תורה', שיהיה לימוד

המשך בעמוד הבא

יעקב אבינו נטל ערבון מאליהו לגאולת בניו

וּזְכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֵר וְהָאֶרֶץ אֲזָכֵר (כו מב). כתב רש"י שבחמשה מקומות כתוב 'יעקוב' מלא באות וא"ו, כי נטל יעקב אות וא"ו משמו של אליהו הנביא, בתורת ערבון שיבוא ויבשר את גאולת בניו.

בביאור מה שלא מצינו כן אצל אברהם ויצחק, ורק יעקב הוא שדאג לגאולת בני ישראל, יש לומר שאברהם ויצחק יצאו מחלציהם גם ישמעאל ועשו, ואין ראוי שיבקשו עבור גאולת זרעם שנכלל בהם גם זרע פסול, אבל יעקב אבינו שהיתה מיטתו שלימה וכל זרעו קודש, הוא שהתמסר לגאולת כל זרעו וביקש על כך ערבון.

נטילת הערבון משמו של אליהו

ונלקח הערבון משמו של אליהו הנביא, כי אליהו הנביא כל תכלית בריאתו כדי שיגאל את ישראל, כמו שכתוב (מלאכי ג כג-כד) 'הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וגו', והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, וידוע ששמו של האדם רומז על שליחותו בעולם, וכל זמן שלא נגאלו ישראל מגלותם לא נשלמה שליחותו של אליהו הנביא, ולכן נחסר שמו עד שישלים את שליחותו.

נטילת הערבון כתקיעת כף

והנה דרך בני אדם בלקיחת ערבון לתקוע כף ידם זה לזה, כמו שכתוב (משלי ו א) 'בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפך', והרי בכל כף יד יש חמש אצבעות, ולכן נטל יעקב חמש פעמים את האות וא"ו מאליהו הנביא, כי האות ו' רמז לאצבע כמו שאמרו (תיקו"ז כה): שהאצבע צורתה כצורת האות וא"ו, וגם כל אצבע יש בה ו' פרקי איברים (אהלות פ"א מ"ח), ולפיכך נטילת האות וא"ו ה' פעמים היא כנטילת חמש אצבעות של כף היד, והוא כעין תקיעת כף של ערבון.

ולא תהיה לו שום תאוה לתענוגי העולם הזה. אם אמנם ילך בדרך זו, הלא כמעט אינו מן הנמנע שיוכל לעסוק בצרכי הגוף הנדרשים לקיום מצוות התורה. לפיכך באה התורה בנועם אמרי עליון להאיר הדרך באמרה **אם בחוקותי תלכו**, אם תלכו בכל דרכיכם מתוך דביקות במחשבתו בה' יתברך עד שתבואו למדרגה זו שיתבטלו מכם כל תאוות הגשמיות, אל לכם לחשוש שלא תוכלו לעבוד את ה' בגשמיות, כי זאת הברכה מאתי תצא **ונתתי גשמיכם בעתם** יתן לכם ה' יתברך גשמיות מחודשת לעת הרצויה והנדרשת לעבודת ה' בענייני גשמיות, ולא עוד אלא שזוכה להעלות את הגשמיות לקדושה.

אך כל זה יתן מבית המלך לעת ולשעתו כדי שלא ימנע מהצדיק לחזור אחר כך למדרגתו כבתחילה, ולכן תיכף אחר כך חוזר הצדיק למדרגתו הראשונה ושוב מתבטלים ממנו כל חמדות ותאוות העולם הגשמי, כפי שזכה להשיג על ידי עבודתו בקודש.

הברכה להשפעות קדושה בעתם ובזמנם

עוד אמרו לבאר במהותה של הברכה 'ונתתי גשמיכם בעתם', שיש להבין בה מה ענין ברכה זו לעסק התורה, וכי זהו רצונו של הלומד תורה שיהיו הגשמים מצויים לו בזמנם, מסתמא עיקר רצונו להתברך בעניינים הנוגעים אל הנשמה הרוחנית.

אמנם ברכה זו רומזת גם לענייני עבודת ה', כי לפעמים בעת התפילה והלימוד אין דעתו מיושבת עליו כל כך, והתורה והתפילה אינם עולים יפה, ודוקא בקומו מעם הספר מתעוררים בקרבו כיסופין ותשוקה לעבודת ה', ונפשו עגומה עליו על שלא זכה למוחין גדלות בשעה הראויה להם כשעסק בעבודת ה'. על זה באה הברכה שיהיו הגשמים ניתנים בעיתם, רמז לכך שהארת המוחין והרחבת הדעת תבוא לאדם בזמן הראוי והרצוי לכך כשהוא קובע עצמו לעבודת ה', ולא תהיה ההתעוררות הולכת לריק אלא הכל יהיה בעתו ובזמנו ויזכה לעשות חיל בהארת המוחין בעתם ובזמנם.

התורה בעסק וביגיעה, וזכות יגיעת התורה בכוחה להגן על ישראל מן הפורענות, וכיון שחדלו מלטרוח בעסק התורה התגלגל הדבר שנאבדו ישראל מארצם.

היגיעה בעבודת ה' חשובה כמנוחה

לימוד התורה ועבודת ה' יש והם באים לו לאדם בקושי, מכל מקום אם עושים את העבודה באהבה ובחשק אין זה עמל ויגיעה אלא עונג ושמחה. כך רואים בבית המקדש שהיו הכהנים והלויים עובדים עבודתם, ועם זאת היה נקרא מקום המקדש 'מנוחה ונחלה', כיון שמצאו בו מנוחה בעבודתם. וכן פירש **בדברי חיים** (ד"ה בפסוק אם) שאם עוסק בתורה בשמחה גם היגיעה נחשב לו לתענוג, ומכל מקום גם מי שאינו זוכה למדרגה זו, והתורה חשובה אצלו כעמל ויגיעה, גם הוא זוכה לכל הברכות האמורות בפרשה, כפי שפירש רש"י 'אם בחקותי תלכו' שתהיו עמלים בתורה, לשון עמל וכבודת, ועל זה אמרה תורה 'ונתתי גשמיכם בעתם וגו'.

נמצא כי עצם העמל ללימוד ייחשב, כי העמלים בתורה הקדושה זוכים ומקבלים שכר על עמלם גם אם לא השיגו כל כך, כמו שכתוב בגמרא (ברכות כח:): 'אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר', ופירש **בשו"ת כתב סופר** (או"ח יז ד"ה ולהיות) שבודאי גם העמלים בענייני העולם הזה מקבלים שכר על עמלם, אבל שכרם הוא על מה שהריוחו במסחרם ולא על עמלם, ואם היו יכולים להשתכר בלי עמל היו מרוצים בכך ביותר. אמנם העמלים בתורה, אדרבה עיקר שכרם הוא לפי יגיעתם ועמלם, וכמו שאמרו (אבות פ"ה מכ"ג) לפום צערא אגרא, ועיקר השכר הוא בעבור היגיעה ולא בעבור הריוחו.

השפעות גשמיות ורוחניות בעתם

ונתתי גשמיכם בעתם וגו' (כו ד). מעבודת האדם שיקשר עצמו במחשבותיו הטהורים תמיד בעבודת השם יתברך תמיד, בבחינת 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז ח), עד שייגיע לדביקות עליונה שתתבטל חמדה גשמית מגופו כל עיקר

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

שכר עמל התורה

אמר רבי יהודה, אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו. גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם, ועליו אמר שלמה בחכמתו (קהלת ז א) 'טוב שם משמן טוב, ויום המוות מיום הוולדו'. למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה, ודע מתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא. יש להקשות, מה הוא שאמר 'עמלו בתורה', הויה ליה למימר 'שעמל בתורה'. עוד קשה, מהו שאמר 'עושה נחת רוח ליוצרו' הרי כפי הנראה מדובר על שכרו שלאחר פטירתו ואם כן 'ועשה נחת רוח' היה לו לומר ולא לשון הווה. ועוד, למאי נפקא מינה שהינו 'גדל בשם טוב', הרי העיקר והתכלית שבסופו של דבר יהיה נפטר מן העולם בשם טוב. וגם, מה בא לומר 'למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה', הלא הוא דבר ברור שכאשר ילמד תורה הרבה יקבל שכר הרבה. וכן מה בא ללמד באמרו לאחר מכן 'ודע מתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא'.

אם יעמול בתורה שקדמה לשמש יקבל שכר על עצם העמל

אפשר להבין הדברים בהקדם מאמר חז"ל (שבת ל:): על הפסוק (קהלת א ג) 'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש' ודרשו 'תחת השמש הוא דאין לו, קודם שמש יש לו', וכפי שפירש רש"י: אם יעמול בתורה שקדמה לשמש, יש יתרון. כלומר, בכל עמל שיעמול בעולם הזה בדברים הגשמיים אין לו יתרון ושכר על עצם העמל, ורק אם יניב עמלו תוצאה יקבל שכר על התוצאה. וכך דרש החפץ חיים ע"ה (על התורה בפרשתנו) בענין עמלה של תורה, שלמד מדברי חז"ל בפסוק 'אם בחקותי תלכו' שתהיו עמלים בתורה, שעיקר ההליכה בחקות התורה הוא העמל, ועליו נצטוינו. ופירש בזה תפילת רבי נחוניא בן הקנה (ברכות כח): שאנו מודים ומשבחים לקדוש ברוך הוא בסוף הלימוד ובסיום

מסכת, ש'אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר', אשר לכאורה הדברים צריכים ביאור, וכי מצאנו חייט תופר בגד או סנדלר תופר מנעלים ואינם מקבלים שכרם, והאם בכלל אפשר שאדם אשר יגע בעסק או במלאכת חבירו ולא יבוא על שכרו.

ביאור 'אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר'

אלא ביאר החפץ חיים, בנוהג שבעולם מי ששכר לו פועל לתפור לו בגד או מנעלים, והפועל יעמול בזיעת אפו כל היום וכל הלילה ולא יגמור לתפור את הבגד או המנעלים, כלום יקבל שכרו, הלא לשוטה יחשב אם יבקש, כי הלוא עיניו של הבעל הבית נשואות אל הבגד, ואם לא השלים מלאכתו, אף אם יעמול שבוע שלם לא ישלם לו, כי לא עבור העמל הוא מקבל שכר אלא על המעשה, ועמל בלי מעשה אין בו תועלת.

אולם, לא כן הדבר בלימוד התורה הקדושה, נצטוינו לעמול ולהתייגע בתורה כמו שפירשו חז"ל בפסוק 'אם בחקותי תלכו', ואף אם לא יבין את העניין לאשורו כמו שאמרו חז"ל (גיטין מג.) אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן תחילה, מכל מקום הוא מקבל שכר על העמל ואפילו אם המלאכה לא נעשתה בשלימות, כי העמל בלימוד התורה אינו רק אמצעי בלבד להצלחה בלימוד ולהבנת עמקי סודות התורה אלא הוא תכלית וייעוד בפני עצמו. וזהו פשרם של הדברים, 'אנו עמלים ומקבלים שכר' אפילו על העמל לבד, 'הם עמלים ואינם מקבלים שכר' על העמל כי אם על המלאכה.

עמל בפרנסה לצורך התורה - כלימוד ייחשב

ביסוד הדברים כבר עמד האור החיים הקדוש בחיבורו חפץ ה' (ברכות שם) וביאר, שכונת רבי

הצער שאני סובל להשכים בבוקר ולקבוע עתים לתורה הרי גם הם סובלים אותו הצער כמוני, רק 'אני משכים לדברי תורה' היינו לקבוע עתים לתורה באשמורת הבוקר, 'והם משכימים לדברים בטלים' היינו להיות הון ועושר בבייתם, ואשר על כן 'אני עמל והם עמלים', פירוש אף שגם אני עמל במלאכה ובעסק העולם הזה כמותם, אף על פי כן 'אני עמל ומקבל שכר' על עמלי מאחר שכוונתי בשביל התורה, 'והם עמלים ואינם מקבלים שכר' וכל עמלם לריק מאחר שאינם קובעים עתים לתורה, ממילא גם עמלם אינו כי אם להרויח ממון ולמלאות תאוותם.

אף העמל בעסקכם יהיה לצורך לימוד התורה

גם לענין זה מצא **המאור ושמשי** (פרשתנו) רמז בלשון הפסוק **אם בחוקותי תלכו** שנצטוינו על ענין העמילות בתורה בלשון הליכה, שלכאורה אינו מובן, איך שייך ענין הליכה אצל העסק בתורה הקדושה. אך לפי דברי האור החיים הקדוש יובן הכוונה, **אם בחוקותי תלכו**, אם גם ההליכה שאתם הולכים לעשות מלאכתכם להביא טרף לביתכם, תהיה בשביל חוקותי, כדי שתוכלו לעסוק בתורה הקדושה בישוב הדעת בלי שום דוחק. וזה שפירש רש"י 'שתהיו עמלים בתורה', שגם העמל שאתם עמלים לצורך הפרנסה יהיה רק בשביל התורה, כדי שלא תהיו טרודים בדאגת הפרנסה ותוכלו לעסוק בתורה במנוחת הנפש. ועל זה הבטיחה התורה, כי בעשותכם זאת גם השם יתברך יעשה את שלו, להזמין פרנסתכם בלי טורח, וזהו שאמר

אחר כך **ונתתי גשמיכם בעתם, ונתנה הארץ**

יבולה וגו', שיצוה השם יתברך אתכם את הברכה ויברך את מעשי ידיכם, שלא תצטרכו לבלות הרבה זמן ותוכלו לעסוק בתורה מתוך הרחבה.

נחוניא שכאשר קובע אדם עת לתורתו ומכורח פרנסתו יוצא להביא לחמו בעמל ויזע, נמצא כי כל עמלו הוא בכדי שיוכל ללמוד כי הרי 'אם אין קמח אין תורה' (אבות פ"ג מ"ז), אם כן כל עמלו וטרחתו בעולם הזה הם מכשירי מצוה לעת הזאת שלומד בו ומכשירי מצוה הרי הם כמצוה עצמה. ולכן מודה ומשבח לקב"ה שזיכהו להיות מיושבי בית המדרש בקביעת עתים לתורה, כי אז הגם שעמל הוא, מקבל על כך שכר כאילו למד באותה שעה. אך יושבי הקרנות שאינם עמלים בתורה לתוהו והבל כל יגיעתם כי אינו לצורך מצוה.

אכן היכולת ביד כל אדם לקבל שכר גם על עמלו וטרחו בדרך ארץ ועסקיו שהוא מוכרח לעבוד בכדי להחיות את נפשו ונפשות אנשי ביתו, בתנאי שעיקר כוונתו בעסק הזה הוא רק כדי שיהיה לו ממה להתפרנס, למען ימצא מרגוע לנפשו לעסוק אחר כך בתורה ולעבוד את ה' יתברך, וניתן להבחין בכוונות האדם בעסקיו לפי מעשיו בשעה שעדיין לא הגיע הזמן לצאת לשוק לעסוק בסחורה, שאז באשמורת הבוקר הוא קובע עתים לתורה, וממילא מוכח כי גם אחר כך כשמוכרח לצאת לפעלו ולעבודתו בעסקי עולם הזה, שאין כוונתו כי אם למען עסק התורה וקיום מצוותיה, אשר על כן מלבד השכר שהוא מקבל על העסק בתורה הקדושה הוא יקבל שכר גם על עמלו וטרחו לצורך פרנסתו, הגם שהוא עסק של רשות, מאחר שעיקר כוונתו למען ה' ותורתו, ונחשב לו כאילו לומד תורה הקדושה כל היום.

ביאור האריכות בתפילת רבי נחוניא בן הקנה

וזו היא כוונת התפילה שתיקן רבי נחוניא בן הקנה, ההולך לבית המדרש ללמוד ולקבוע עתים לתורה יתן שבח והודאה לה' יתברך על ש'אני משכים והם משכימים', כלומר

יגא לאור ע"י מבין אור לישראל
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לנעוץ ללא אישור
 מצד השם בכתב מכתב אור לישראל
 מיצוב ועמוד: שוקי קנר

פרשת בחקותי

גם 'זאת' בהיותם בארץ איביהם!

בספר זכרונותיו 'בגיא צלמוות' מספר רבי סיני אדלר זצ"ל, מי שהיה רבה הראש של העיר אשדוד, על זכרונותיו בהיותו נער במחנה ההשמדה אושוויץ. את אחד הפרקים הוא מקדיש לזכרו של יהודי הונגרי תמים וירא אלוקים, אשר שמו לא נודע לנו, והוא מתאר את מסירותו למען קיום התורה והמצוות תחת הפרגול המוגף של הנאצים ימ"ש.

הפעם הראשונה בה שוחחו השניים הייתה באחד הבקרים בהם שהו יחד במחנה. הייתה זו שעה מוקדמת מאוד, בחוץ היה חשוך עדיין, ושניהם עמדו בצוותא על יד שער המחנה יחד עם שאר בני המחנה, ממתינים לבואם של אנשי הס"ס החמושים שהיו מלווים אותם אל מקום עבודת הפרך. באותם רגעים, היו כולם עטופים בשתיקתם, מהרהרים בגורלם, בבני משפחתם. היו שידעו את מה שעלה בגורל יקיריהם והיו שלא ידעו, אלה כאלה הבינו את המצב הטראגי בו מצויים כלל ישראל. אם בשעות העבודה לא היה זמן למחשבות, הרי שאותם שעות בה הבריאה כולה נמה עדיין את שנתה, היו השאלות המייסרות להן לא ידעו מענה, מתעוררות בלבות האנשים.

עמד לו הנער הצעיר, כשלפתע נגש אליו אחד מבני המחנה ושאל אותו: יקירי, רצונך שאשאל אותך שאלה קצרה? הנהן הנער בראשו כמסכים. והיהודי המשיך: דוד המלך אומר בספר תהלים (כז יד): 'קוה אֶל ה' תַּזְק וַיִּאֲמָץ לְפָךְ וַקְוֶה אֶל ה'.' האם תדע לומר מדוע יש כאן כפילות לשון ב' פעמים 'קוה אל ה'?

הביט הנער באיש השואל והתבונן בו. האיש ששאל את השאלה היה בסביבות גיל הארבעים, מוצאו היה מארץ הונגריה, ודובר היה את שפת האידיש. הנער עצמו לא הכיר את השפה עד בואו למחנה אושוויץ, מפני שבעיר הולדתו פראג שבצ'כיה לא דיברו אידיש, אבל השפה הגרמנית שהיתה שגורה על פי הנער עזרה לו ללמוד במהירות את שפת האידיש כדי להצליח לתקשר עם שאר בני המחנה שברובם דיברו אידיש.

ניתן היה לראות על עיני השואל כי הוא אינו מצפה לקבל תשובה מהנער שבסך הכל היה אז כבן שש עשרה שנים. ידיעותיו בתורה היו מועטות ולא היו לו מושגים של דקדוקי לשון ועיונים בספר תהלים. על אחת כמה וכמה, כשהנער נמצא במחנה השמדה וחיייו תלויים לו מנגד.

האיש לא ציפה לקבל מהנער תשובה על שאלתו, וניכר היה עליו שהרגיש צורך פנימי להביע את המחשבות שהתרוצצו בקרבו ומשום מה פנה דוקא אל הנער, כמי שיקשיב לו לרעיון המוסרי שעלה בראשו. ושמא, גם היה סבור האיש שדווקא הנער הצעיר הוא זה שצריך לשמוע את דברי החיזוק הללו.

לאחר שחלפו מספר שניות של שתיקה, פתח האיש ואמר: אגיד לך את סוד הדבר. פעמים והאדם מצוי במצבים כאלה בהם הוא עלול לאבד את תקוותו בה', חלילה. לכן אחרי שדוד המלך אומר 'קוה אל ה', הוא מוסיף לומר 'חַזַק וַיִּאֲמָץ לְבָךְ', עליך להתחזק ולהתאמץ ולגייס את כל הכוחות הטמונים בך על מנת לא להתיאש.

היה לדאוג לכך שהאסירים המתונים תחת חסותם ימלאו בקפדנות את כל חוקי המחנה, וכן יקפידו על הסדר והניקיון בצריף. הם גם היו אחראים לחלוקה סדירה של מנות האוכל הזעומות שחולקו לאסירים.

אותו גרמני רשע ואכזר היה כמו אנשי הס"ס בעצמם, והוא הטיל אימה ופחד נוראים על האסירים. האסירים היו מחויבים לעמוד דום לפניו, והוא היה יכול היה לעשות בהם כטוב בעיניו. אחד מחוקי המחנה שעליו היה מופקד 'זקן הבלוק' היה אכיפת איסור חבישת כובע על הראש בתוך הצריף. זו הייתה אחת ההוראות החמורות בכל המחנות: 'בהכנסך לצריף - הסר את כובעך'. הפרת איסור זה הייתה כרוכה בעונשים חמורים ביותר, וכמובן שאיש לא ההין להסיר את כובעו כש'זקן הבלוק' האכזר היה נוכח.

עם כל זאת, היהודי המשיך להתפלל כשראשו מכוסה והתעלם לחלוטין מנוכחותו של 'זקן הבלוק'. הגרמני האכזר בראותו יהודי עומד וכובע על ראשו, צעק עליו וצוה לו להסיר את הכובע תיכף ומיד. אלא שהיהודי לא נע ולא זע ממקומו, הוא נותר על עמדו, ראשו מכוסה והוא ממשיך בדביקות בתפילתו.

כל הנוכחים היו המומים למראה עינם. הם לא האמינו בראותם את עוז רוחו של היהודי הדבק באלוקיו, את עמידתו האיתנה ואי התייחסותו לדרישת 'זקן הבלוק' להסיר את הכובע. היו אלו רגעים מתוחים ביותר, כשמצד אחד עומד היהודי ומתפלל, ומולו ניצב 'זקן הבלוק', ממש כ'זה לעומת זה עשה אלוקים'. הרוע והטומאה במלחמתם נגד הטוב והטהרה.

רק לאחר דקות שנדמו כנצח סיים היהודי את תפילתו, הסיר את כובעו וניגש אל 'זקן

אחרי שעשית כל זאת אומר לך דוד המלך שנית 'וקוה אל ה'". אפילו בזמנים הגרועים ביותר צריכים להתחזק ולקוות אל ה'.

והיה הנער מתאר את אותם רגעים: היו אלה דברים היוצאים מהלב. היהודי לא התכוון באותה שעה לתת לי שיעור של פרשנות בספר תהלים או להראות לי את כוחו הגדול בדברי אגדה ומחשבה. ראיתי עליו וידעתי היטב שבאותם רגעים הוא חי את הפסוק הזה לפי הפירוש שהוא נתן לו. הפסוק הזה והפירוש האמיתי הפיחו בו רוח חיים כדי שיוכל להמשיך ולסבול את הצרות העל אנושיות שבאשוויץ. גם עבורי, ממשיך הנער ואומר, היה זה שיעור מאלף באמונה תמימה, מסר שאין למצוא כדוגמתו בכל ספרי המחשבה. שיעור באמונה שנמסר בחשכת הלילה ובקור העז על יד שער מחנה השמדה.

עם הזמן, ממשיך הנער ומתאר הכרתי טוב יותר את האיש. נוכחתי לדעת שיהודי הונגרי זה, ששמו נשכח ממני ברבות הימים ובצוק העתים, היה איש צדיק תמים, ירא שמים מופלג, שעשה הכל כדי לשמור על מצוות התורה, ממש במסירות נפש. כמה מאותם מעשי צדקות שלו הייתי עד להם, ואם כי לא את כולם אני עדיין זוכר, הרי שאחזים מהם עודם זכורים לי, ולא ללמד על עצמם יצאו אלא ללמד על הכלל כולו יצאו.

מדי ערב היה רגיל האיש להתפלל תפילת ערבית ליד דרגש השינה שלו. היה זה לילה אחד, האיש עמד בתפילה בדביקות, והנה באמצע תפילת שמונה עשרה, נכנס אל הצריף 'זקן הבלוק'. היה זה אסיר גרמני, שהוא האחראי והשולט בכל הצריף. תפקידו, ותפקיד עוזריו,

במלאכתו. בראותי שאין גרמני בקרבת מקום ואיש אינו שם לב למעשי, נעמדתי באחת הפינות, הנחתי תפילין כשפני מופנות לקיר והתפללתי.

בעומדי כך, עטור תפילין וכובעי על ראשי, השתרר במקום שקט בלתי רגיל. הסתובבתי כדי לעמוד על פשר הדבר, ולתדהמתי ראיתי שבאותו רגע ממש עברו מאחורי גבי במרחק של מטרים ספורים, שלושה קצינים גבוהים של הס"ס, וביניהם מפקד המחנה ומפקד אזורי הממונה על עניני העבודה. הם הופיעו לביקורת פתע. אף אחד מהם לא הבחין בי ובמעשי, ואין לתאר מה היה קורה לי אילו הבחינו בי. הרי באותו רגע עברתי כמה 'עבירות' חמורות ביותר: הנחת תפילין, ובנוסף לכך גם חבשתי כובע לראשי, דבר שהיה מנוגד כאמור לחוקי המחנה. גם עמידה כשהגב מופנה אליהם נחשבה עבירה חמורה. ועל הכל, עשיתי את כל זה באמצע העבודה! דבר זה נחשב לחבלה במאמץ המלחמתי, שאין עוון חמור ממנו. צדיק תמים היה היהודי בעל התפילין, ובוודאי בזכותו ובזכות התפילין שלו התרחש לי הנס הזה שלא הבחינו בכך ולא הרעו לי.

ממשיך הנער ומספר על מעשה נוסף שכדבריו היה חרות על לוח ליבו מבלי יכולת לשכוח: באחד הלילות, לאחר שחזרו מהעבודה, נצטוו כל בני הצריף לעבור תהליך של חיטוי. מדי פעם היו שלטונות מחנה אושוויץ מבצעים חיטוי לכל האסירים בכדי להשמיד כינים ושאר מיני שרצים זוחלים שהתרבו מאוד בתנאים הנוראים של חוסר ההיגיינה בהם חיו. את החיטוי היו עושים בבית מרחץ מיוחד, שם לקחו מכל האסירים את בגדיהם חוץ מהנעליים וחגורות העור. את כל הבגדים היו מכניסים לתוך תא

הבלוק' כדי להסביר לו את מעשהו. היהודי הסביר לו שבאותם דקות הוא עמד בתפילה לפני בורא עולם, ומנהג היהודים בתפילתם הוא לכסות את הראש. לכן הוא לא יכול היה להפסיק ובוודאי שלא להוריד את הכובע. היה זה נס גמור שתגובתו של אותו רשע 'זקן הבלוק' הייתה רק שרשרת ארוכה של דברי חירוף וגידוף אותם השמיע בלעג שחצני. הדבר היה יכול להסתיים בעונש חמור ביותר, אולם משמים שמרו על היהודי.

ליהודי זה היה נכס יקר מאד: זוג תפילין כשרות. אין צורך לומר שזוג תפילין במחנה ההשמדה אושוויץ היה דבר נדיר מאד. כיון שהיציאה לעבודה הייתה בשעת בוקר מוקדמת מאוד, עוד בטרם עלה השחר, ואילו החזרה מהעבודה הייתה כבר בשעות הלילה, היה היהודי יכול לקיים את מצות הנחת תפילין רק כשהוא היה נמצא במקום העבודה. בשל כך עמל היהודי קשה והצליח למצוא מקום מסתור הגון בו הוא היה מצניע את התפילין.

גם עצם הנחת תפילין במקום העבודה היה דבר מסובך מאד. היה עליו להיעלם באמצע העבודה באופן שלא יבחינו בכך, למצוא מקום מסתור כלשהו שבו יוכל להניח תפילין מבלי שמישהו מהנאצים ירגיש בכך. לפעמים היה נכנס לתוך ערימת קש גדולה, שרבות כאלה היו נמצאות שם, ובמצב של שכיבה היה מניח אותם.

גם לידידו הנער הוא נתן את התפילין כדי שיוכל לקיים את המצוה. מספר הנער: פעם אחת אירע לי דבר שאפשר להסבירו רק כנס גמור. נכנסתי לאחד הצריפים ששימש כבית מלאכה ובו ישבו אסירים רבים ועסקו איש איש

אמנם במחנה ההשמדה אושוויץ אין שום ספר שממנו אפשר ללמוד תורה, אולם הוא זוכר בעל פה את שלמד בצעירותו. מדי לילה הוא חוזר ומשנן בעל פה את דפי הגמרא אותם הוא זוכר. גם כעת, למרות עייפותו הרבה ולמרות הקור העז שאינו מרפה מאתנו, הוא אינו רוצה לבטל את קביעותו. הוא אמר לי שכעת הוא לומד מסכת ביצה, וביקש ממני שאקשיב לו. הוא החל לסכם את דף הגמרא ולומר את השקלא והטריא של הגמרא. הוא קרא את דפי הגמרא בניגון מתוק של געגועים וערגה, בדיוק כפי שרגילים ללמוד גמרא בבית מדרש.

זהו היה שיעור הגמרא המיוחד שקבלתי באותו לילה. על כגון זה בוודאי נאמר: ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. אשריך ישראל מי כמוך!

על הפסוק (ויקרא כו מד-מה): **וְאֵף גַּם זֹאת בְּהִיּוֹתָם בְּאֶרֶץ אֲיִבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גַעַלְתִּים לְכַלְתֶּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם**, מפרש רבינו האביר יעקב זיע"א שיש כאן לימוד על מסירות נפשם של בני ישראל ללימוד התורה ולקיום המצוות, אפילו בזמן שהם בגלות בארץ אויביהם וצרות רבות אופפות אותם, ובזכות זאת הקב"ה מתנחם עליהם ומבטל מעליהם גזירות קשות ורעות. **וזהו שאמר הכתוב: וְאֵף גַּם זֹאת בְּהִיּוֹתָם בְּאֶרֶץ אֲיִבֵיהֶם, אֵין זֹאת אלא תורה ומצוות, שהרי התורה קרויה 'זאת', כמו שנאמר (דברים ד מד) 'זֹאת התורה, והמצוות קרויים 'זאת' כמו שנאמר (דברים ו א) 'זֹאת המצוה'. ואם עוסקים הם בזאת התורה והמצוה גם בזמן שהם בארץ אויביהם, הרי שבזכות זה הם זוכים שהקב"ה נענה לעומתם לאמר 'לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפיר בריתי אתם'.**

מיוחד אליו הזרימו אור חם מאוד, וזה היה משמיד ומכלה את כל המזיקים שהיו על הבגדים. האסירים עצמם היו מתקלחים במים חמים, ולאחר מכן מרחו את גופם בחומר מחטא חריף מאוד שהיה משמיד את הזוחלים.

חומר החיטוי היה עוצמתי ביותר וגם זמן רב לאחר החיטוי עדיין חריפותו הייתה מורגשת היטב. אחרי שסיימו האסירים את הרחצה והחיטוי, היה עליהם להמתין כדי לקבל את הבגדים הנקיים. אלא שבאותו לילה חלה תקלה פתאומית במתקן זה שנועד לחיטוי הבגדים. זמן רב נאלצו האסירים להמתין בחדרי המקלחות כדי לקבל את הבגדים, אך לשווא.

לבסוף החליטו הגרמנים האכזריים שעל האסירים כולם לחזור אל הצריף ללא הבגדים. לא נותרה להם ברירה, והם הוכרחו לעבור בריצה בחוצות המחנה בשעת לילה מאוחרת כשקור מקפיא שורר בחוץ. עם הכנסם של האסירים אל תוך הצריף, רועדים ומצומררים בכל גופם, ציפתה להם אכזבה נוספת: אם במשך כל הדרך הם קיוו שלפחות יוכלו להתחמם על הדרגשים בצריף מתחת השמיכות, תיכף עם הכניסה לשם נוכחו לדעת שגם השמיכות נלקחו לחיטוי. כעבור זמן רב הביאו לאסירים את השמיכות בלבד. האסירים עלו על הדרגשים וחיפשו תחת השמיכה מקלט מהקור העז.

מספר הנער: בדרגש הסמוך אלי שכב היהודי ההונגרי הצדיק. כמוני, גם הוא רעד בכל גופו. לפתע הוא קרא לי וביקש שאבוא לשכב על ידו. מילאתי את בקשתו. כעבור מספר רגעים, כשאנו שוכבים על הדרגש באושוויץ, רועדים בכל הגוף, התחיל היהודי לספר לי, שמדי לילה, לאחר שהוא מסיים את יום העבודה המפרך, לפני שהוא סוגר את עיניו לשינה הקצרה, הוא מקפיד לקבוע עתים לתורה.

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
 ארמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
 - מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך